ГАЗЭТА БЕЛАРУСАЎ У ВОЛЬНЫМ СЬВЕЦЕ ЦАНА — PRICE ¢ 50

Беларус

BIELARUS — BYELORUSSIAN NEWSPAPER IN THE FREE WORLD
POST ADDRESS: BIELARUS, P. O. BOX 109, JAMAICA, N. Y. 11431, Tel.: AX 1-8038

Год XX. № 156 Нью Ёрк April — Красавік 1970 New York Vol. XX. № 156

САКАВІКОВЫЯ ЎГОДКІ Ў НЬЮ ЁРКУ

У Нью-Ёрку сьвята Беларускае Незалежнасьці адбылося ў нядзелю 22-га сакавіка 1970 г. Супольна ладзілі яго Галоўная Управа БАЗА ды ўправы аддзелаў БАЗА ў Нью-Ёрку, Нью-Джэрзы й Лёнг-Айлендзе. Дзень 25-га сакавіка ў штаце Нью-Ёрк быў абвешчаны адмысловай граматай губэрнатара Нэльсана Рокэфэлера Днём Беларускае Незалежнасьці.

Сьвяткавальная ўрачыстасьць у нядзелю 22-га пачалася ў катэдральным саборы сьв. Кірылы Тураўскага, дзе Архіяпіскап БАПЦ Уладыка Васіль у суслужэньні а. Віктара, пры лічным удзеле вернікаў, адслужыў сьв. Літургію й Малебен за Беларусь. У сваёй казані Уладыка Васіль, прыгадаўшы цярпеньні беларускага народу ў бароне Богам дадзенае яму свабоды, вельмі трапна адзначыў вялікую сілу веры нашага народу ў няхільнасьць канчальнае перамогі ў змаганьні із злом бальшавіцка-бязбожніцкае няволі за нацыянальную незалежнасьць Беларусі. У магутнасьці гэтае веры ляжыць найпэўнейшая зарука нашае перамогі.

Урачысты сход беларускага грамадзтва й іншанацыянальных гасьцей адбыўся ў традыцыйным ужо для сьвяткаваньняў незалежніцкіх месцы — гатэлі „Білтмор" у цэнтры Мангатэну. Старшыня ньюёркскае акругі БАЗА сп. Міхась Тулейка кароткім уступным словам адчыніў сход, прывітаў ягоных удзельнікаў ды перадаў далейшае ягонае вядзеньне старшыні сходу др. Янку Запрудніку.

Архіяпіскап Васіль благаславіў удзельнікаў сходу малітвай. Старшыня Галоўнае Управы БАЗА сп. Вячаслаў Станкевіч, вітаючы сход, адзначаў палітычную важнасьць сьвяткаваньняў Беларускае Незалежнасьці для вызвольнага змаганьня ды падчыркнуў таксама ролю беларускае палітычнае эміграцыі ў справе пашырэньня ў Заходнім сьвеце праўды пра паняволеную Беларусь — шляхом вывучэньня рэчаіснасьці ў родным краі, якую савецка-расейская прапаганда намагаецца схаваць за заслонаю хвальшу й хлусьні. Сп. В. Станкевіч заклікаў асабліва моладзь да непаслабнае зацікаўленасьці беларусаведай і беларускім вызвольным рухам.

Даклад паангельску прачытаў др. Расьціслаў Гарошка. Галоўная думка дакладу: Беларусь знаходзіцца ў каляніяльнай залежнасьці ад Масквы, якая эксплёатуе прыродныя багацьці й людзкую сілу Беларусі на мацаваньне расейскае эканомікі ў Сібіры й Цэнтральнай Азіі, ды шляхом гвалтоўнае русыфікацыі й абсталяваньня ўсіх адказных становішчаў у Беларусі Расейцамі намагаецца мацаваць адналітасьць расейскае імпэрыі ўздоўж заходняе мяжы Савецкага Саюзу.

Др. Станіслаў Станкевіч у дакладзе пабеларуску асноўную ўвагу засярэдзіў на значаньні гістарычнае традыцыі ў нацыянальным адраджэньні беларускага народу ды на сучасных намаганьнях партыйнае гістарыяграфіі схвальшаваць гісторыю Беларусі. Дакладчык адзначыў таксама напорнасьць змаганьня за родную мову, што вядзецца ціпер у БССР, сілу нацыяналізму сярод паняволеных народаў СССР ды вялізарнае значаньне для вызвольнага змаганьня беларускага народу дзейнасьці беларускае палітычнае эміграцыі.

Вітаючы прысутных на залі гасьцей, старшыня сходу др. Запруднік прывітаў, пад агульныя воплескі, і дэлегата першага Ўсебеларускага Кангрэсу 1917 г. ды беспасярэдніх удзельнікаў Беларускае Нацыянальнае рэвалюцыі, v выніку якое была абвешчаная БНР, сп. сп. Адама Варлыгу, Янку Станкевіча й Міхася Міцкевіча.

На сьвяткаваньні Беларускае Незалежнасьці ў Нью-Ёрку меўся выступаць кангрэсмэн Робэрт Роэ із штату Нью-Джэрзы. Забастоўка паштовікоў, аднак, што пачалася была колькі дзён перад гэтым, не дала магчымасьці кангрэсмэну прыбыць у Нью-Ёрк з Вашынгтону, дзе сп. Роэ быў заняты справаю палагоджаньня забастоўкі. Паштовая забастоўка, дарэчы, затрымала таксама частку пісьмовых вітаньняў удзельнікам сьвяткаваньня ад сэнатараў і кангрэсмэнаў ды іншых амэрыканскіх палітычных дзеячоў.

Удзельнікаў сьвяткаваньня віталі прадстаўнікі прыязных нацыянальных арганізацыяў, выказвалі салідарнасьць і падтрыманьне беларускага народу ў ягоным змаганьні за сваю незалежнасьць: Сп. Альфрэд Корн, старшыня Аддзелу Нацыянальнасьцяў Рэспубліканскае партыі ў штаце Нью-Ёрк; сп. Вінцэнт Чэркіяра, кандыдат на кангрэсмэна ад Рэспубліканскае партыі ў 25-й выбарчай акрузе ў штаце Нью-Ёрк; др. Пітэр Чынг, адзін з выдатных кітайскіх грамадзка - палітычных дзеячоў Амэрыкі; сп. Алексіс Чэнкельлі, прадстаўнік Задзіночаных Каўказкіх Арганізацыяў Арменіі, Азэрбайджану, Грузіі й Паўночнага Каўказу; сп. Кілымнык ад Супалкі Вызваленьня Украіны; сп. Антоні Будзіш ад Польскае Народнае Арганізацыі.

Прамовы, прывітаньні ды выступленьні гасьцей перапляталіся мастацкай праграмай, у якой узялі удзел: сп-ня Ліза Маркоўская (салістка, мэцца-сапрана), сп-чна Галіна Орса (у дуэтах з папярэдняй сьпявачкай), кампазытар Эльза Зубковіч (акампаніямэнт на піяніне), дэкляматары Данчык Андрусышын („Паўстань"! Янкі Купалы), Алеся Кіпель („Дзе ты, край далёкі"? Л. Геніюш), Люда Русак „(Век дваццатых" Р. Тармолы), Раіса Станкевіч („Беларуская песьня" Ул. Караткевіча), Ніна Запруднік (піяніна), Аня Бартуль (піяніна), танцавальны гуртк аддзелу Згуртаваньня Беларуска-Амэрыканскае Моладзі ў Нью-Бранзьвіку пад кіраўніцтвам сп. Аўгена Лысюка (народны танец „Мікіта").

Студэнтка апошняга курсу Ньюёркскага Гарадзкога Каледжу сп-чна Ліда Рагуля прачытала тэкст рэзалюцыі, што аднагалосна была прынятая ўдзельнікамі сходу, як вынік сваіх перакананьняў і далейшых намераў (тэкст рэзалюцыі гл. у іншым месцы гэтага нумару газэты).

Прывітальныя тэлеграмы й лісты прыслалі сходу: сэнатары Джэйкаб К. Джовіц (штат Нью-Ёрк), Гарысан А. Вільямс, малодшы (штат Нью-Джэрзы); кангрэсмэны Пітэр В. Родыно, Джон М. Мэрфі, Эдвард Дж. Патэн, Пітэр Т. Б. Фрэлінгуйзэн, Робэрт А. Роэ, Майкл А. Фіен, штатны сакратар Нью-Ёрку Джон Дж. Маркі; Морыс Г. Каплан, дырэктар праклямацыяў і ўзнагародаў аддзелу вонкавых дачыненьняў гарадзкое ўправы гораду Нью-Ёрк; сп. Люі Фонг Суі Гонг із Сан-Франціска; Прадстаўніцтва Выканальнага Органу Украінскае Нацыянальнае Рады ў ЗША (старшыня, Іван Крамарэнка); Супалка Вызваленьня Украіны (старшыня, В. Каваль); Камітэт за Свабодную Лацьвію (старшыня, Віліс Газнэрс); Каардынацыйны камітэт Беларусаў Канады (старшыня, В. Касьцюкевіч); Згуртаваньне Беларусаў Канады (сакратар, др. Раіса Жук-Грышкевіч); Аддзел БАЗА ў Дэтройце (старшыня, Тацяна Пляскач); аддзел Згуртаваньня Беларусаў Вялікабрытаніі (старшыня, Янка Кальбаса).

Сп. Янка Азарка, старшыня аддзелу БАЗА ў Нью-Джэрзы, зачыніў сход падзякай усім за ўдзел у сьвяткаваньні ды запрашэньнем ньюёркцаў да ўдзелу ў сьвяце Беларускае Незалежнасьці ў Нью-Бранзьвіку, што адбылося 5-га красавіка сёлета.

Сход закончыўся адсьпяваньнем беларускага нацыянальнага гімну.

На працягу ўрачыстасьці пры ўваходзе ў залю сходу была адчыненая выстаўка й кіёск беларускіх выданьняў з добрае ініцыятывы сп. Ант. Шукелойця й пры дапамозе сп. Б. Даніловіча.

Карысную справу зрабіла Галоўная Управа БАЗА, выдаўшы паангельску брашуру пра Беларусь, якою ахвотна карысталіся госьці ў сваім зацікаўленьні беларускай гісторыяй і палітычным рухам.

Прыемна таксама было бачыць на залі й у калідорах гатэлю цімала моладзі ў нацыянальнай вопратцы, удзельнікаў мастацкае часткі й ахвотных памочнікаў у вітаньні гасьцей, прышпіліваньні бел-чырвона-белых нагрудных сьцяжкоў ды пашыраньні інфармацыйнае літаратуры.

А. Б.

СЭНАТАР РАЛФ СЬМІТ СЯРОД БЕЛАРУСАЎ ЧЫКАГА

Назначаны губарнатарам штату Іліной Рычардам Агільві на апарожненае месца ў Сэнаце ЗША пасьля сьмерці сэнатара Дэркэсна, сэнатар Ралф Т. Сьміт вельмі спагадна, як і ягоны папярэднік, адносіцца да Беларусаў у Амэрыцы й да беларускага народу ў ягоных імкненьнях да свабоды. Перад уступнымі выбарамі (праймэры) яго на канстытуцыйнага сэнатара, дастойны намінант 28 лютага сёлета прыняў у сваёй галоўнай кватэры ў Чыкага прадстаўнікоў ад штатавых беларускіх арганізацыяў, якія выказалі яму беларускія нацыянальныя пажаданьні ды ўручылі адпаведныя матарыялы пра Беларусь і вызвольнае змаганьне беларускага народу. Прыхільны водгук да нашых вызвольных імкненьняў сэнатар Сьміт выказаў у сваім выступленьні ў Сэнаце ў сувязі з 52-імі ўгодкамі абвешчаньня Незалежнасьці Беларусі ды зьмясціў у Кангрэсавым Рэкордзе рэзалюцыю, прынятую на гэтыя ўгодкі яшчэ летась.

Сэнатар Ралф Сьміт на ўступных выбарах у сакавіку сёлета ў штаце Іліной здабыў бальшыню галасоў над сваім супернікам больш за 170 тысячаў. Мы поўнасьцяй перакананыя, што рэспубліканскі намінант на сэнатара ЗША ад штату Іліной у канчатковых выбарах у лістападзе сёлета здабудзе абсалютную перамогу.

На зьмешчаным вышэй здымку стаяць зьлева направа: Вацлаў Панцэвіч, хлопчык Міхась Багдан, ззаду за ім Мікола Кучура, сэнатар Ралф Сьміт, Васіль Багдан, Нікодым Жызьнеўскі, Габрыэля Багдан, Мар'яна Жызьнеўская, Ванда Махнач. Трэба адзначыць, што беларуская дэлегацыя на гэтым здымку не паказаная ў поўным складзе. У ейным складзе ўдзельнічала яшчэ колькі асобаў.

У часе сьвяткаваньня 52-іх угодкаў абвешчаньня Незалежнасьці Беларусі ў Чыкага прысутнічаў ад сэнатара Ралфа Сьміта ягоны ўпаўнаважаны прадстаўнік і супрацоўнік Ал Увайт, які ў цёплых словах пераказаў сымпатыі сэнатара да беларускага народу. Мы перакананыя, што ў лістападаўскіх выбарах сэнатар Сьміт будзе выбраны абсалютнай бальшынёй жыхарства штату Іліной у Сэнат, дзе ён будзе актыўна заступаца за нацыянальныя інтарэсы беларускага народу.

В. П.

САКАВІКОВАЕ СЬВЯТКАВАНЬНЕ Ў КЛІЎЛЕНЬДЗЕ

Кліўлендзкі Аддзел БАЗА арганізаваў сьвяткаваньне Дня Незалежнасьці Беларусі 22 сакавіка. У БАПЦарве, пасьля сьв. Літургіі, Яго Праасьвяшчэнства Уладыка Андрэй адслужыў з гэтае нагоды малебен. Як заўсёды, хор пад кіраўніцтвам сп. К. Кіслага пяяў прыгожа і ўрачыста. Пасярод царквы былі пастаўленыя беларускі й амэрыканскія сьцягі.

Уладыка Андрэй сказаў глыбака рэлігійную й патрыятычную казань. Пасьля прапяяньня мнагалецьця, хор і вернікі прапялі беларускі рэлігійны гімн „Магутны Божа". З глыбокім пачуцьцём і пакорай зьвярталіся Беларусы выгнанньнікі да Ўсемагутнага: „Зрабі свабодны, зрабі шчасьлівай, краіну нашу і наш народ!" Трэба верыць, што малітва гэтая была выслуханая, і беларускі народ, разам зь іншымі паняволенымі народамі, дачакаецца таго дня, калі маскоўская бязбожная ўлада будзе зьнішчаная ды закрасуе свабода й хрысьціянская любоў між людзьмі й народамі.

Папаўдні адбыўся ўрачысты Сход. Прыгожа ўдэкараваная й па берагі напоўненая людзьмі заля надавала ўрачысты настрой. Старшыня Аддзелу БАЗА адчыніў Сход і прывітаў гасьцей і прысутных. Сход вёў інж. Ю. Станкевіч. Прынагодны рэфэрат прачытаў пабеларуску інж. Я. Бруцкі. Праклямацыю мэра гораду Кліўленд пра абвешчаньне дня 25 сакавіка Днём Незалежнасьці Беларусі прачытаў ягоны заступнік сп. Дано, а ад губарнатара штату Огаё кіраўнік Сходу.

З галоўнай прамовай выступіў на Сходзе ведамы тут рэспубліканскі дзеяч і вялікі прыхільнік паняволеных народаў сп. Р. Пэрк. Дзеля таго, што кангрэсмэн М. Фіен не змог асабіста прыбыць на Сход, ягоную прамову прачытаў ягоны прадстаўнік сп. П. Бэдфорд. З гарачаю прамоваю выступіў сябра Гарадзкое Рады сп. Сьліва, а таксама сп. Соха. Было шмат прадстаўнікоў ад іншых нацыянальнасьцяў.

У мастацкай частцы ўрачыстасьці выступалі салістка Іра Каляда-Смірнова, саліст Коля Стрэчань із сваім Італьянцам ды жаноцкі ансамбль пад кіраўніцтвам сп. К. Кіслага. Сход закончыўся беларускім нацыянальным гімнам. Пры багатым буфэце яшчэ доўга вяліся размовы з гасьцямі й між сваімі суродзічамі.

Ул. Д.

УЗНАГАРОДЖАНЬНЕ ПРЭЗЫДЭНТА БНР І РЭДАКТАРА ГАЗЭТЫ "БЕЛАРУС"

Камітэт Прыяцеляў Паняволеных Народаў на прапанову беларускага грамадзтва ў Чыкага ўзнагародзіў сёлета Прэзыдэнта Рады БНР Міколу Абрамчыка й Рэдактара газэты „Беларус" Д-ра Станіслава Станкевіча сярэбраным і бранзовым Мэдалем Прэзыдэнта Айзэнгаўэра на Дзесяцігодзьдзе Праклямацыі Тыдня Паняволеных Народаў за іхныя заслугі ў справе вызваленьня Паняволеных Народаў. У іменных дыплёмах пра ўзнагароджаньне сказана: „У знак прызнаньня заслугаў за судзеяньне ў імкненьні да Свабоды й Незалежнасьці для ўсіх Паняволеных Народаў Сьвету".

Мэдаль гэты быў устаноўлены Камітэтам Прыяцеляў Паняволеных Народаў летась у ліпені з нагоды 10-ых угодкаў абвешчаньня Прэзыдэнтам Айзэнгаўэрам у 1959 годзе Тыдня Паняволеных Народаў.

Дасканальна выкананы мэдаль — работы скульптара Трыгвэ А. Ровэльстада — мае з аднаго боку бюст Прэзыдэнта Айзэнгаўэра, акружаны 28 зоркамі, што сымбалізуюць 28 паняволеных народаў, у тым ліку й беларускі народ. З другога боку мэдалю — сьветач ньюёркскай Статуі Свабоды, як знак свабоды для народаў у цэлым сьвеце, з надпісам, узятым із закону 86-90, што ўпаўнаважвае Прэзыдэнта ЗША: „Прэзыдэнт ... абвяшчае ... праклямацыю кажнага году аж пакуль ... Свабода й Незалежнасьць не будуць здабытыя ўсімі Паняволенымі Народамі Сьвету".

Камплет мэдаляў для Прэзыдэнта Рады БНР Міколы Абрамчыка афіцыйна яшчэ ня ўручаны, бо ня было для гэтага адпаведнае нагоды. Затое перадача мэдалю й дыплёму на іх Д-ру Станіславу Станкевічу адбылася ў вельмі ўрачыстых абставінах у часе сьвяткаваньня 52-іх угодкаў абвешчаньня Незалежнасьці Беларусі ў Чыкага 5 красавіка сёлета, на якім Д-р С. Станкевіч быў галоўным прамоўцам. Пасьля ягонае прамовы старшыня сьвяткаваньня сп. Нікодым Жызьнеўскі папрасіў да трыбуны Д-ра С. Станкевіча, старшыню Камітэту Прыяцеляў Паняволеных Народаў Віктара Віксьніса й Кангрэсмэна Рамана Пуцінскага. Сп. Віктар Вількьсніс сказаў кароткую прамову, прачытаў тэкст узнагароднага дыплёму, перадаў Д-ру С. Станкевічу гэты дыплёў і камплет мэдаляў ды павіншаваў яго з высокай узнагародай пад бурныя воплескі ўсіх прысутных.

Д-р С. Станкевіч падзякаваў паангельску сп. Віктару Віксьнісу, а празь яго Камітэту Прыяцеляў Паняволеных Народаў за ўзнагароджаньне, зазначыўшы, што і ў далейшым, як і дасюль, будзе ўважаць за свой сьвяты абавязак змагацца за вольнасьць і незалежнасьць сваёй Бацькаўшчыны Беларусі, а тым самым за вольнасьць і незалежнасьць усіх Паняволеных Народаў.

Тады Д-р С. Станкевіч зьвярнуўся пабеларуску да ўсіх прысутных і зазначыў, што сваіх заслугаў у беларускай нацыянальнай дзейнасьці, за якія прызнаная яму ўзнагарода, ён зусім не ўважае за заслугі, а за нармальны свой абавязак, як сябры паняволенага беларускага народу. Гэткі-ж абавязак ляжыць і на ўсіх беларускіх палітычных эмігрантах, якія выконваюць або павінны выконваць яго сваёй дзейнасьцяй, а тыя, што ня могуць прыймаць актыўнага ўдзелу ў нацыянальнай дзейнасьці, павінны выконваць гэты абавязак грашыма, бо грошы на справу гэта таксама дзейнасьць.

Калі-ж, аднак, уважаць ягоную дзейнасьць, галоўна ў галіне беларускага друку, за заслугу, — заявіў Д-р С. Станкевіч, — дык заслуга гэтая супольная з усім беларускім грамадзтвам, без маральнае й фінансавага падтрыманьня якога не магла-б гэтая дзейнасьць праводзіцца. Канчаючы, Д-р С. Станкевіч падзякаваў беларускаму грамадзтву гораду Чыкага за ягонае выдатнае падтрыманьне выданьня газэты „Беларус", ды заклікаў яго да яшчэ больш выдатнага падтрыманьня ў будучыні.

BIELARUS
Byelorussian Newspaper in the Free World
Published monthly by
BYELORUSSIAN-AMERICAN ASSOCIATION, Inc.,
166 — 34 Gothic Drive, Jamaica, N. Y. 11432.
Subscription $ 6.00 yearly.

„БЕЛАРУС" —Газэта Беларусаў у Вольным Сьвеце
Выходзіць месячна. Рэдагуе Калегія.
Выдае: Беларуска-Амэрыканскае Задзіночаньне
Выпіска зь перасылкаю — 6 дал. на год.

РЭЗАЛЮЦЫЯ

ПРЫНЯТАЯ НА СЬВЯТКАВАНЬНІ Ў НЬЮ-ЁРКУ 22 САКАВІКА 1970 ГОДУ 52-ІХ УГОДКАЎ АБВЕШЧАНЬНЯ НЕЗАЛЕЖНАСЬЦІ БЕЛАРУСКАЕ НАРОДНАЕ РЭСПУБЛІКІ

Беларусы й Амэрыканцы беларускага паходжаньня, што жывуць у Задзіночаных Штатах Амэрыкі, поўнасьцяй усьведамляюць сабе тую важную ролю й вялізарную адказнасьць, што прыпадае на іх у змаганьні за нацыянальныя, сацыяльныя й людзкія правы беларускага народу. Беларусы Амэрыкі, карыстаючыся грамадзянскімі правамі гэтага краю, выкарыстоўваюць усе магчымасьці амэрыканскае дэмакратыі, каб прыцягнуць увагу грамадзтва й дзяржаўных дзейнікаў ЗША да фактаў эканамічнае эксплятацыі Беларусі урадам СССР ды плянавага здушваньня ім беларускае нацыянальнае культуры.

Беларускі народ на бацькаўшчыне, адгароджаны ад вонкавага сьвету калючым дротам савецкае мяжы й прапагандавай заслонай, пазбаўлены магчымасьці быць гаспадаром свае зямлі й свайго жыцьця. На ключавых становішчах у Беларусі стаяць прыслужнікі панявольніцкае Масквы, партыйныя бюракраты, галоўнае заданьне якіх — выпампоўваць эканамічныя багацьці Беларусі ды русыфікацыйнай акцыяй параліжаваць разьвіцьцё беларускае культуры. Каб прыхаваць сваю грабежніцкую палітыку, імпэрыялістычная Масква хавае ад беларускага народу й ад цэлага сьвету асноўныя паказальнікі запраўднага стану беларускае савецкае дзяржаўнасьці, эканомікі й культуры.

Які, прыкладам, працэнт адказных партыйных і адміністрацыйных становішчаў у БССР заняты Расейцамі? Ці сёлетні перапіс жыхарства рэспублікі пакажа гэта?

Які балянс прамысловага й сельскагаспадарскага экспарту й імпарту Беларускае рэспублікі? Ці маскоўскія калянізатары калі-небудзь адказвалі на гэтае пытаньне? Ніколі!

Якая колькасьць кніжак і пэрыядычнага друку пашыраецца ў БССР у беларускай мове, а якая ў мове расейскай? Ці хто калі-небудзь чуў адказ на гэтае пытаньне? Ніколі ніхто.

Колькі школаў у Беларускай ССР зь беларускаю мовай навучаньня, а колькі з расейскай? Чаму Міністэрства асьветы БССР гадамі сарамліва маўчыць пра гэта?..

Не зважаючы аднак на ўсю інтэнсыўнасьць прапаганды, якою партыя прыкрывае панурую рэчаіснасьць у паняволенай Беларусі, факты эканамічнага й культурнага паняволеньня беларускага народу добра ведамыя вонкаваму сьвету. Ведамыя таксама й факты нацыянальнага супраціву ў Беларусі: дамаганьні ад Масквы шырэйшых правоў у адміністраваньні рэспублікі; вымогі беларускага грамадзтва большае ролі для беларускае мовы ў афіцыйных установах БССР; дамаганьні пабольшаньня ліку нацыянальных тэатраў, музэяў, беларускіх выданьняў; бязупынная акцыя адваёўваньня беларускай інтэлігенцыяй ад партыйных фальсыфікатараў духовых і культурных скарбаў свае нацыянальнае мінуўшчыны. Весткі пра ўсё гэта пашыраюцца ў заходнім сьвеце дзякуючы няспыннай дзейнасьці беларускае палітычнае эміграцыі.

Каб спараліжаваць гэты высілак Беларусаў у вольным сьвеце, савецкі рэжым ужо гадамі праводзіць сярод Беларусаў па краёх Захаду сваю падрыўную работу пры дапамозе газэты „Голас Радзімы" ды радыястанцыі „Савецкая Беларусь".

Адначасна, каб абясшкодзіць уплыў на беларускі народ вестак пра нацыянальна-вызвольную дзейнасьць беларускае эміграцыі, Камітэт Дзяржаўнае Бясьпекі БССР узмоцніў апошнім часам акцыю ачарненьня перад народам Беларусі беларускіх нацыянальных арганізацыяў на Захадзе. Сьвежым прыкладам гэтага: кніжка акадэміка Лаўрэна Абэцэдарскага „У сьвятле неабвержных фактаў" ды гэтак званы „раман-памфлет" агента тайнае паліцыі Ільлі Гурскага „Чужы хлеб" у часапісе „Полымя".

Аднак ані фальсыфікатар гісторыі Л. Абэцэдарскі, ані графаман І. Гурскі ня здолеюць зачыніць беларускаму народу вочы на эканамічную эксплятацыю й русыфікацыйны зьдзек у Беларусі. Народ бачыць і разумее гэтае зло. Вось чаму на праведзенай сёлета ў студзені ідэялягічнай канфэрэнцыі ў Менску сакратар ЦК КПБ С. Пілатовіч перасьцерагаў сваіх слухачоў, ідэялягічных ахоўнікаў савецкае турмы народаў, што цяпер „адна з найбольш агульных небясьпек тоіцца ў важыўленьні нацыяналізму".

У сувязі з вышэй адзначаным, мы, удзельнікі сьвяткаваньня ў Нью-Ёрку 52-іх угодкаў абвешчаньня незалежнае Беларускае Народнае Рэспублікі, урачыста заяўляем і дакляруем:

Паняволеныя на Бацькаўшчыне, парассыланыя на прасторах расейска-савецкае імпэрыі ды параськіданыя па краёх вольнага сьвету, Беларусы ня зьмірыліся й ня зьміраццa з эксплятататарскім камуністычна-расейскім рэжымам на Беларусі. Усімі сіламі й шляхамі мы будзем працягваць змаганьне супраць паняволеньня беларускага народу за аднаўленьне запраўднае дзяржаўнае сувэрэннасьці й непадзельнасьці Беларускае Народнае Рэспублікі ды за ўжыцьцёўленьне ў ёй свабодаў, сфармуляваных у гістарычных граматах Рады БНР і ў Дэклярацыі Людзкіх Правоў Арганізацыі Задзіночаных Нацыяў.

НЯХАЙ ЖЫВЕ НЕЗАЛЕЖНАЯ БЕЛАРУСКАЯ НАРОДНАЯ РЭСПУБЛІКА! ЖЫВЕ БЕЛАРУСЬ У ЗМАГАНЬНІ!

(Ангельскі тэкст гэтае Рэзалюцыі быў надрукаваны ў „Кангрэсавым Рэкордзе" за 28 красавіка 1970).

САКАВІКОВЫЯ ЎГОДКІ Ў БРАДФАРДЗЕ

Урачыстасьць, прысьвечаная 52-ім угодкам абвешчаньня дзяржаўнае незалежнасьці Беларусі Актам 25 сакавіка 1918 году, адбылася сёлета ў Брадфардзе (Ангельшчына) ў нядзелю 5 красавіка ў залі „Лявоніха" Беларускага Грамадзкага Клюбу „Сакавік".

Урачысты Сход адчыніў і прывітаў прысутных сп. Ст. Мак — сакратар Управы мясцовага Аддзелу Згуртаваньня Беларусаў у Вялікабрытаніі. Сп. Ст. Мак папрасіў сп. Янку Калбасу прачытаць рэфэрат на тэму „На шляху да незалежнасьці", які на просьбу Аддзелу ЗБВБ быў адмыслова прысланы д-рам Ст. Станкевічам зь Нью Ёрку. Рэфэрат гэты паясьніў прысутным вельмі цікавы й цярністы шлях змаганьня беларускага народу за вызваленьне ад чорнага й чырвонага расейскага ды польскага імпэрыялізмаў.

Перад рэфэратам сп. Янка Калбаса прачытаў прысланыя сакавіковыя прывітаньні ад Галоўнае Ўправы БАЗА й Беларускага Камітэту ў Мэльбурне (Аўстралія). Афіцыйная частка сьвяткаваньня была закончаная ўшанаваньнем хвілінаю цішыні палеглых змагароў за Беларусь ды беларускім нацыянальным гімнам.

Другая частка сьвяткаваньня была праведзеная ў бары „Крыніца", дзе прысутныя атрымалі вольны ад аплаты „дрынк" у гонар беларускага нацыянальнага сьвята й дзе дружна былі паднятыя чаркі „За Вольную й Незалежную Беларусь".

Пасьля зачыненьня бару, прысутныя перайшлі ўзноў у залю „Лявоніха", дзе ў міжчасе сп-ва Лемяшонкі прыгатавалі сталы із смачнымі закускамі. Старшыня Аддзелу ЗБВБ і сакратар Клюбу „Сакавік" Я. Калбаса, адкаркаваўшы бутэльку шампанскага, падняў тост за Беларусь і прыязнь зь іншымі паняволенымі народамі ды за хутчэйшы паварот у іхныя вольныя й незалежныя краі.

У міжчасе сп. Ст. Мак правёў збор грошай на „Дар БНР", а прысутныя правялі свой час у добрым настроі й гумары.

Янка Крушына

НА ШЛЯХУ ДА НЕЗАЛЕЖНАСЬЦІ

І. АБРАБАВАНЫ ІЗ СВАЕ МІНУЎШЧЫНЫ

Акт 25 Сакавіка быў заканамерным вынікам гістарычнага працэсу Беларускага народу. Каб глыбей зразумець гэты працэс, неабходна кінуць вокам на пачаткі беларускага нацыянальнага адраджэньня, што прывяло да Акту 25 Сакавіка.

Ня мы адны, а шмат якія народы Эўропы ў выніку гістарычных абставінаў страцілі былі сваю дзяржаўную незалежнасьць і з гэтае прычыны перажылі ў большай або меншай ступені свой нацыянальны заняпад. Але ніводзін з паняволеных народаў Эўропы не апынуўся ў гэткім цяжкім палажэньні й ніводнага зь іх шлях нацыянальнага адраджэньня ня быў гэткі цярністы, як Беларускага народу.

Нацыянальнае адраджэньне іншых паняволеных народаў чэрпала свае жыцьцёвыя сокі зь дзьвюх магутных крыніцаў: зь іхнае нацыянальнае мінуўшчыны й з народнае фальклёрнае традыцыі сучаснасьці. На колькі быў важны гэны першы — гістарычны кампанэнт нацыянальнага адраджэньня, добра пасьветчыў прыклад Чэхаў, сярод якіх, каб мацаваць нацыянальную сучаснасьць на базе нацыянальнае мінуўшчыны, чэскі адраджэнец Вацлаў Ганка стварыў быў навет літаратурна-гістарычны хвальсыфікат напачатку XIX стг., падаўшы свае арыгінальнае творы — „Каралевадворскі рукапіс" і „Зялёнагорскі рукапіс" за гістарычныя помнікі далёкае мінуўшчыны. Гэткім парадкам, вытокі нацыянальга адраджэньня паняволеных народаў мелі, калі гэтак выразіцца, гістарычна-этнаграфічны характар, тымчасам вытокі нацыянальнага адраджэньня Беларускага народу мелі вылучна этнаграфічны характар.

У сувязі із сваеасаблівымі гістарычнымі абставінамі ў Беларускага народу была перарваная цягласьць нацыянальнага працэсу. Багатая гістарычная мінуўшчына Беларускага народу ў эпоху ўдзельных княстваў і асабліва ў эпоху Вялікага княства Літоўскага для беларускага адраджэньня была страчаная. Слаўная мінуўшчына Вялікага княства Літоўскага, у нацыянальна-культурным разьвіцьці якога Беларускі народ адыгрываў вядучую ролю й выконваў піянерскую культурную місію на Усходзе Эўропы далёка за межамі Вялікага княства Літоўскага, мінуўшчына гэтая разам з нашым нацыянальным назовам была прысвоеная іншаму невялічкаму народу гэнага княства. Тэндэнцыйная расейская й польская навука пасталася затушаваць запраўдны нацыянальны характар нашае мінуўшчыны, а свая беларуская гістарычная навука адно шмат пазьней, і то спачатку вобмацкам, пачала ставіць свае першыя крокі.

Калі ўжо ў пэрыяд нашаніўскага адраджэньня, што дзякуючы спыненьню забароны беларускага друку, пачало ставацца масавым, беларускія адраджэнцы пачалі прыпамінаць народу ягоную славу й веліч у мінулых стагодзьдзях, калі Янка Купала натхнёна заяўляў, што ў мінуўшчыне:

Панам быў дома і слаўным за домам
Мой патаптаны сягоньня народ;
Змог ён ня толькі знаць штукі
з заломам, —
Роднаму слову ўмеў кніжны даць
ход, —

дык і тады яшчэ, калі пісаўся гэты верш, велічная постаць беларускае мінуўшчыны, што „роднаму слову" ўпяршыню дала „кніжны ход" — Францішак Скарына ня сталася яшчэ фактарам нашага нацыянальнага адраджэньня.

На этапе нацыянальнага ўздыму нашага адраджэньня, у часы нашаніўства не магла йшчэ быць выкарыстаная ў якасьці нацыянальнае зброі навет традыцыя эпахіяльнага чыну Кастуся Каліноўскага, што меў месца ў самым, хоць і ранейшым, адраджэнскім пэрыядзе. Да беларускага адраджэнскага працэсу традыцыя дзейнасьці Кастуся Каліноўскага была далучаная ўжо пасьля нашаніўства, аж у 1919 годзе, калі ў віленскім беларускім календары „Сваяк" на 1919 год зьявіўся быў артыкул Вацлава Ластоўскага „Памяці справядлівага", у якім упяршыню падаваліся беларускаму чытачу скупыя яшчэ весткі пра беларускую дзейнасьць Кастуся Каліноўскага ды былі надрукаваныя ягоныя слаўныя „Лісты спад шыбеніцы".

Адарваўшыся ад гістарычнае традыцыі, беларускі народ страціў і сваю старую літаратурную мову, дзяржаўную мову Вялікага княства Літоўскага, будучы змушаным нанава тварыць сваю літаратурную мову не на базе мовы старое, а мовы народнае. Страціўшы свой гістарычны нацыянальны назоў — Ліцьвіны — Беларускі народ неахвотна прысвойваў і накінуты яму назоў Беларусы, у сваёй нацыянальнай нясьведамасьці называючы сябе або паводля сваёй рэлігійнай прыналежнасьці праваслаўная частка народу — рускімі, гэта значыць Расейцамі, а каталіцкая частка — польскімі — Палякамі, або створаным ім-жа чыста этнаграфічным назовам — „простымі" ці „тутэйшымі".

Абрабаваны із свае нацыянальнае мінуўшчыны, Беларускі народ, на зары свайго нацыянальнага адраджэньня, быў у падобнай сытуацыі, што й каляровыя народы Афрыкі напачатку свае палітычнае эманцыпацыі, што адбылася на нашых вачох ужо. Але гэныя каляровыя народы Афрыкі знаходзіліся ў тым лепшым за нас палажэньні, што ніхто ня меў намеру іх асымілёўваць нацыянальна. У мовах клясычных каляніяльных дзяржаваў няма нат слова „англязацыя" ці „французацыя", як адпаведнікаў словам „русыфікацыя", „палянізацыя" ці „германізацыя". На ўзьверх усяго гістарычнага зла, Беларускаму народу пагражала русыфікацыя й палянізацыя, супраць якіх, каб не памерці, як нацыя, мусіў змагацца.

Не зважаючы на гэткі цярністы шлях свайго адраджэньня, Беларускі народ, захаваўшы ў сабе моцныя жыцьцёвыя патэнцыі, у гістарычны мамэнт развалу клясычнае „турмы народаў" — царскае Расеі, змог сягнуць да вяршыняў свайго нацыянальна-вызвольнага працэсу: абвесьціў вольнасьць і дзяржаўную незалежнасьць свае Бацькаўшчыны ды актыўна выявіў даволі намаганьняў утрымаць і ўмацаваць сваю дзяржаўнасьць.

(Наступны артыкул у травенскім нумары). **Ст. Станкевіч**

НА УГОДКІ 25 САКАВІКА Ў МЭЛЬБУРНЕ

Як і летась 51-ыя сакавіковыя ўгодкі адбеглі сваім зьместам ад ранейшых сьвяткаваньняў, гэтак і сёлета 52-ія ўгодкі яшчэ больш розьніліся ад папярэдніх. І гэта, думаю, добра, бо нешта новае ў праграме й зьмесьце ладжаных сьвяткаваньняў уносіць большае зацікаўленьне й пакідае мацнейшы ўспамін.

Сьвяткаваньне 52-іх угодкаў Акту 25 Сакавіка ў Мэльбурне адбывалася ў двух днёх: у нядзелю 29 сакавіка а. Кулакоўскі ў БАПЦаркве адслужыў за беларускі народ урачысты малебен ды сказаў адпаведную казань, а ў наступную нядзелю, 5 красавіка, была зладжаная Беларускім Камітэтам у ведамай тут на Футскрэй залі ўрачыстая акадэмія.

На праграму акадэміі злажыліся: аўстралійскі гімн, адчыненьне й прачытаньне атрыманых прывітаньняў, рэфэрат на тэму ўгодкаў, сьпевы ў выкананьні мясцовага беларускага хору, перапляганыя шматлікімі дэклямацыямі, і закрыцьцё беларускім нацыянальным гімнам. Пасьля афіцыйнае часткі адбыўся пачастунак кавай.

Хор — мяшаны й жаноцкі (усе харыстыя, як заўсёды, у нацыянальных вопратках) пад кіраўніцтвам сп. П. Мікуліча прапяяў: „Падняты родны сьцяг Дзяржавы", „Рабіна, рабіначка", „Сьвеціць месяц із за хмары", „Ой, пайду я, выйду" і два гімны.

Дэклямацыі былі наступныя: М. С. — „Пад звон шыб" (пра Кастуся Каліноўскага) Максіма Танка, А. Груша — „25 Сакавік" Міхася Машары і „Беларусі" М. Рыйкоўскага, Вера Шайпак — „Беларуская песьня" Уладзімера Караткевіча, Юрка Нікан — „Над Беларусьсю" С. Панізьніка ды „Ты прыйдзі" Янкі Купалы, Урсуля Нікан — „Ты прыйдзі" Янкі Купалы ў перакладзе на ангельскую мову Веры Рыч, Ала Корбут — „Праз лугі, разлогі" Эдзі Агняцьвет, Оля Кукель — „Размаўляла сонейка" П. Пранузы, Т. Гірыс — „Буслы" Ларысы Геніюш, М. С. — урыўкі зь вершу „Маёй песьні" Ларысы Геніюш, А. Корбут — „На 60-ыя ўгодкі" А. Дабрыдзеня, М. С. — „Братом на чужыне" Ларысы Геніюш.

Характарызуючы ці ацэньваючы акадэмію, варта адцеміць наступнае: 1. Рэфэрат быў можа за кароткі і не закрануў шырэй фактаў, зьвязаных з Актам 25 Сакавіка, але цікавы сваім мастацкім падыходам ды супрацьстаўленьнем — Сакавіка й БНР да студзеня і БССР; 2. Шматлікія й добра падрыхтаваныя й выкананыя дэклямацыі, асабліва маладых і тых, што сёлета выступалі ўпяршыню, ня толькі ўзбагацілі праграму й прынесьлі задаваленьне слухачом, за што належыцца дэкляматарам падзяка, але сваім прыкладам могуць заахвоціць іншых спрабаваць сваіх дэкляматарскіх сілаў у будучыні; 3. Хор узапраўды цешыў сваім сьпевам ды паказаў відавочны прагрэс у сваёй працы, а затым, дзякуючы яму за дасюлешнюю працу, трэба пажадаць і далейшых посьпехаў; 4. Пачастунак кавай пасьля акадэміі ўнёс крыху сямейнай атмасфэры. Дзякуючы нашым жанчынам і Беларускаму Камітэту за гэты пачын, застаецца прасіць арганізаваць падобныя пачастункі й надалей ды пры ўсякіх нагодах; 5. Атракцыяй у залі акадэміі былі дзьве насьценныя карты Беларусі й першы том „Беларускай Савецкай Энцыклапэдыі", нядаўна атрыманай зь Менску. **М. Н.**

СЬВЯТА НЕЗАЛЕЖНАСЬЦІ Ў СЫДНЭІ

Беларусы ў Сыднэі вялікай грамадой сабраліся 30 сакавіка ў Украінскім Народным Доме, каб урачыста адсьвяткаваць 52-ія ўгодкі абвешчаньня Незалежнасьці Беларусі.

Урачыстую акадэмію адчыніў уступным словам старшыня Беларускага Аб'еднаньня ў Новай Паўдзённай Валіі інж. М. Каранеўскі. У сваёй прамове ён перанёс прысутных думкамі ў наш родны край, дзе беларускі народ мучыцца ў маскоўска-бальшавіцкай няволі, ня маючы грамадзкай, нацыянальнай і палітычнай свабоды.

Тады сп. А. Качан прачытаў рэфэрат аб падзеях, зьвязаных з паўстаньнем Акту 25 Сакавіка, аб змаганьні за яго ды аб наступнай расейска-бальшавіцкай акупацыі Беларусі. Месцамі прысутныя былі блізкія плачу, калі дакладчык прыгадваў тысячныя ахвяры беларускага народу ў гадох крывавага сталінскага тэрору.

Сп. А. Качан таксама шырака закрануў і нашыя праблемы на эміграцыі, як пытаньне арганізацыі й будовы нашых народных дамоў, таварыстваў, прэсы, а перадусім справу куплі дому пад Беларускі Музэй імя Францішка Скарыны ў Лёндане. Прысутныя, выслухаўшы заклік пра матарыяльную дапамогу дзеля куплі дому, адобрылі пачын Беларуска-Ангельскага Таварыства ў Лёндане й прыабяцалі ў меру магчымасьцяў прыйсьці з дапамогай.

Пасьля гэтага д-р Язэп Малецкі зрабіў агляд жыцьця й палажэньня беларускіх сялянаў і работнікаў на бацькаўшчыне, падчыркваючы асабліва бязвыхаднае палажэньне калгасьнікаў, што працуюць звыш сілаў пры нявымоўна нізкай аплаце. Ня лепшае палажэньне й беларускіх работнікаў, што асабліва калярытна было праілюстравана д-рам Я. Малецкім канкрэтнымі фактамі.

На заканчэньне адбылася бяседа, перапляганая тостамі, песьнямі й народнымі прыпеўкамі сп. А. Ліпскага. З боку ўкраінскага грамадзтва мілымі гасьцьмі былі сп-ва М. Сьвідэрскія. Умелы падбор патраваў ды іхны нязвычайны смак прысутныя заўдзячвалі сп-ням Лужынскай, Олрайт, Каранеўскай і Хаванскай.

Я. Лаўрыновіч

УГОДКІ АКТУ 25 САКАВІКА Ў ТАРОНТА

Вялікі гэты юбілей і сёлета ўсе Беларусы ў Таронта адзначылі супольна.

Каардынацыйны Камітэт з прадстаўнікоў Беларускага Нацыянальнага Аб'еднаньня ў Канадзе й Згуртаваньня Беларусаў Канады палажыў шмат працы на падрыхтаваньне сьвяткаваньня, і гэта дало належныя вынікі. Сьвяткаваньне прайшло з асабліва высокім ідэйным уздымам і на высокім узроўні.

Першым вялікім дасягненьнем было, што ў выніку стараньняў Каардынацыйнага Камітэту мэр гораду Таронта Вільям Дэнісан абвесьціў дзень 25-га сакавіка „Беларускім Днём Незалежнасьці". Ужо 24 сакавіка найбольшая таронтаўская газэта "Daily Star" паведаміла пра гэта ў зацемцы пад загалоўкам „Заўтра Дзень Беларускае Незалежнасьці". У іншым таронтаўскім штодзённіку "The Globe and Mail", таксама за 24 сакавіка, быў пададзены зьмест праклямацыі пад вялікім загалоўкам: „Горад Таронта. Да ведама грамадзтва. Дзень Беларускае Незалежнасьці" (з подпісам мэра Таронта) ды другая шырэйшая й больш інфармацыйная зацемка, падпісаная К. Акулам ад ЗБК.

25-га-ж сакавіка 1970 г. ад усходу да захаду сонца перад манумэнтальнай ратушай гораду Таронта красаваўся ўзьняты бел-чырвона-белы сьцяг. Праз увесь дзень, як да сьвятыні, наведваліся сюды грамадкі Беларусаў, а пад вечар пасьля працы сабраліся большай грамадой, каб у ціхай але шчырай маніфэстацыі аддаць пашану юбілейным падзеям.

Самое сьвяткаваньне адбылося ў нядзелю 5 красавіка. Зраньня адбыліся малебны за Беларусь і Беларускі народ у царквах сьв. Еўфрасіньні Полацкай і сьв. Кірылы Тураўскага, а папаўдні — урачыстае пасяджаньне з прынагоднай канцэртнай часткай.

Сонечная цёплая пагода спрыяла Беларусам сабрацца ў вялікай колькасьці ня толькі з Таронта ды ваколіцаў, а й далейшых месцаў правінцыі Антарыё.

Старшынём урачыстасьці быў сп. Язэп Пітушка, малодшы. Гэта быў ягоны першы ўдзел у нацыянальным жыцьці, як дарослага, і трэба сказаць, што ўскладаньня на яго спадзяваньні ён апраўдаў поўнасьцяй. Віншуем яго з посьпехам ды жадаем, каб гэты першы пачын быў яму баявым хростам для адданай працы на карысьць Беларусі на даўгія гады, а іншым нашым маладым — добрым прыкладам.

Канадыйскі гімн "O, Canada" на піяніне адыграў сп. Павал Пашкевіч, і пасьля кароткага адчыненьня старшыня ўрачыстасьці перадаў слова для дакладу пабеларуску др. Янку Запрудніку зь Нью-Ёрку.

Дакладчык у моцных паэтыцкіх словах гаварыў, што народ наш на Бацькаўшчыне побач няволі палітычнай церпіць і другую, яшчэ цяжэйшую, няволю духовую. Каб забіць у народзе веру й пашану да самога сябе ды ўсяго свайго, „усё белае перахварбоўваецца там на чорны колер, а ўсё чорнае на чырвоны". Для прыкладу, як сучасныя маскоўска - бальшавіцкія гісторыкі хвальшуюць і нашую гісторыю, прамоўца зачытаў колькі дакумэнтаў з бальшавіцкіх-жа крыніцаў: вытрымкі з газэты „Известия" з 1918 г., у якіх гаворыцца аб тым, як Немцы на акупаваным імі ў 1918 г. беларускім абшары не прызнавалі незалежнасьці новапаўсталае Беларускае дзяржавы ды, поўнасьцяй ігнаруючы ўрад БНР і беларускія інтарэсы, найменшы супраціў ламалі сілай. Тут-жа дакладчык падаў таксама вытрымкі з сучасных савецкіх гісторыкаў, якія кляймуюць БНР за пранямецкую палітыку й калябаранцтва зь Немцамі.

Пасьля дакладу, песьню „25 Сакавік" на словы М. Кавыля зь вялікім чуцьцём прапяяў сам ейны кампазытар сп. Ю. Мазура з Дэтройту.

Далей, другі даклад паангельску прачытаў др. Янка Садоўскі, выкладчык на ўнівэрсытэце ў Кінгстане, правінцыі Антарыё. Дакладчык даў агульны, але яркі нарыс гісторыі беларускае мовы й літаратуры ад ейных найстарэйшых слаўных пачаткаў, праз занапад і першага адраджэнца Фр. Багушэвіча, аж да сяньняшніх дзён.

Ізноў прагучэлі дзьве настраёвыя песьні: „Слуцкія ткачыхі" (словы М. Багдановіча, муз. Туранкова) і „Песьня мая, песьня" (сл. Случчаніна, муз. М. Куліковіча) ў беспрэтэнсійным, але кранаючым душу выкананьні дэтройцкага ансамблю „Васілёк" пад кіраўніцтвам сп-ні Т. Гічко ды пад акампаніямэнт Лены Пляскач.

Былі перaказаныя прывітаньні вусныя й пісьмовыя прадстаўнікоў канадзкіх уладаў, іншых этнічных групаў ды ад іншых арганізацыяў і асяродкаў нашых суродзічаў у вольным сьвеце.

У вагульны настрой урачыстай павагі прыкрым дысанансам уварвалася выступленьне прадстаўніка „Эдмунд Буркэ Сасаеты", крайне правае групоўкі. Прамоўца, ня прывітаўшы нат зь юбілеем, даўгімі самарэклямнымі тырадамі ды бестактоўнымі заўвагамі ў адрыс канадыйскіх урадавых прадстаўнікоў, якія прыслалі ўдзельнікам сьвяткаваньня свае прывітальныя тэлеграмы, выказаў сваю непашану да прысутных ды выклікаў пачуцьцё нясмаку. Вельмі шкада, што прадстаўнікі ЗБК наўсуперак катэгарычнаму становішчу БНА не запрашаць гэтай групы зусім, запрасілі й дамагаліся выступленьня буркаўца на супольным сьвяце.

На шчасьце прышоў перапынак, а пасьля яго канцэртная частка, і ў прысутных зацерлася благое ўражаньне.

Выступала солё ведамая ўжо таронтаўскім слухачом зь мінулых год сьпявачка Вера Артон зь дзьвюмя песьнямі „Я іду дарогай" (муз. М. Куліковіча, акампаніямэнт сп-ні Т. Гічко) і „Белавежа" (сл. Л. Геніюш, муз. Ю. Мазуры) ды, як заўсёды, сустрэла гарачыя воплескі. Яна-ж пяяла і ў ансамблі „Васілёк" разам із сп-няй Б. Сажыц ды сп-няй Т. Пляскач і ейнай дачкой Марысяй. Ансамбль выканаў яшчэ дзьве песьні „Я ад вас далёка" і „Роднае слова", абедзьве на словы Я. Купалы і муз. М. Куліковіча.

Зь пасьняй калярытна перапляталіся народныя танцы: „Крыжачок" і „Лявоніха" ў выкананьні моладзі пад кіраўніцтвам сп-ні В. Пашкевіч пад музыку на акардыёне сп. В. Родзіна ды полька „Янка" ў выкананьні 4-ох пар малых дзяўчатак пад кіраўніцтвам Эвы Пашкевіч. Заля грымела воплескамі, пабачыўшы ўжо першыя завіхастыя крокі малых танцорак, і на ўсіх тварыках артыстачак адразу-ж зацьвілі шчасьлівыя ўсьмешкі, якіх так цяжка было дабіцца на пробах. Недарма калісь наш ведамы сьпявак Міхась Забэйда-Суміцкі казаў: „Воплескі артысту, што добраму каню авёс".

Пасьля Лена Пляскач віртуозна выканала на піяніне „Новэлет" Шумана оп. 21, № I; дэтройцкі мяшаны невялікі хор прапяяў песьню „Паўстань народ" (сл. Я. Купалы, муз. М. Куліковіча) і на заканчэньне супольна з заляй — наш нацыянальны гімн.

Шчырая падзяка паважаным дакладчыкам ды дарагім артыстым і суродзічам з Дэтройту й Кліўленду, якія, не зважаючы на вялікую адлегласьць, што іх аддзяляе ад Таронта, сваім укладам дадалі павагі й патрыятычнага ўздыму да нашага супольнага нацыянальнага сьвята.

Шчырая падзяка др-у Я. Скурату, які шматлікімі здымкамі ўвекавечыў нашую імпрэзу, ды ўсім маладым і маленькім артыстым з Таронта.

Шчырая падзяка й прызнаньне арганізатарам сьвяткаваньня, Каардынацыйнаму Камітэту, што так рупна аб усім падумалі й зарганізавалі, асабліва-ж сакратару др. Р. Жук-Грышкевіч, якой і на гэты раз давялося вельмі шмат папрацаваць.

В. Пашкевіч

CITY OF TORONTO — PUBLIC NOTICE
"BELORUSSIAN INDEPENDENCE DAY"
WEDNESDAY, MARCH 25th, 1970.

The City of Toronto has been approached by the Belorussian-Canadian Coordinating Committee to proclaim Wednesday, March 25th as "Belorussian Independence Day".

This year marks the Fifty-second Anniversary of the independence of the Belorussian Democratic Republic, which was shortlived as that government was overthrown, and forced into exile. Belorussian people, who have become useful and worthy citizens of Canada, continue to strive, hope and pray that justice and freedom will be restored in their native land.

The City of Toronto is therefore pleased to proclaim Wednesday, March 25th, 1970, as "Belorussian Independence Day" in recognition of ceremonies to be held that day and to bring attention to the Belorussian fight for freedom.

Mayor's Office, **Mayor.**

БЕЛАРУСКІ НАЦЫЯНАЛЬНЫ СЬЦЯГ ПЕРАД РАТУШАЙ У ТАРОНТА

„Я, Божа, чуць хоць раз хацела-б
шум сьцягу вольнага свайго!"
(Л. Геніюш)

25 сакавіка 1970 году, 52 гады пасьля таго, як у Менску абвешчаная была Незалежнасьць Беларускай Народнай Рэспублікі, на пляцы ймя Натана Філіпса ля „Сіты Гол", будынку гарадзкое ўправы Таронта, на ўсходзе сонца быў падняты, першы раз у гісторыі гораду, беларускі нацыянальны сьцяг.

Вольным ён яшчэ ня быў. Але ўва ўсёй сваёй бел-чырвона-белай прыгажосьці, распусьціўшы „свае крыльлі, як сьведка вечнага жыцьця", узьвіваўся над мільённым горадам Таронта. На фоне сіняга неба вольнае Канады ён сьветчыў сьвету, што „ня ўмруць, ня ўмруць ужо яны", раз верацъ, што прыдзе дзень, калі беларускі народ на Бацькаўшчыне пачуе **„шум сьцягу вольнага свайго"!**

Заходнім вятром перадаваў ён нашу ціхую малітву ў далёкую й блізкую сэрцу Беларусь. А малітву гэтую неба відавочна чула, бо на 25 Сакавіка спыніла сьнегавіцу, даравала сонечны дзень і толькі, калі позьнім вечарам пасьля захаду сонца сьцяг быў апушчаны, назаўтра ўзьнялася йзноў сьнегавая бура з дажджом.

25-га была серада, працоўны дзень. Таму Беларусы Таронта й ваколіц сабраліся ля Ратушы аддаць пашану свайму сьцягу пасьля працы, між 5-ай і 6-ай папаўдні. Ды на працягу ўсяго дня нашы людзі прыходзілі рабіць здымкі, ды паглядзець на свой сьцяг.

У антарыйскім выданьні штадзённае газэты ў ангельскай мове „Глёб энд Мэйл", у № 37, 531 за 25 сакавіка 1970 г., на другой бачыне была надрукаваная праклямацыя мэра Таронта Вільяма Дэнісана, якая абвяшчала 25 сакавіка, 1970 як **„БЕЛАРУСКІ ДЗЕНЬ НЕЗАЛЕЖНАСЬЦІ"** (тэкст праклямацыі падаём у іншым месцы нашае газэты). Гэты-ж нумар „Глёб энд Мэйл" зьмясьціў і зацемку „Беларусь", падпісаную — „К. Акула, рэфэрэнт вонкавых дачыненьняў Згуртаваньня Беларусаў Канады". Аўтар паясьняе, чаму беларускі нацыянальны сьцяг узьняты сяньня ля „Сіты Гол" Таронта й ад Беларусаў Канады дзякуе Радзе Таронта за дадзены на гэта дазвол. 24 сакавіка газэта „Торонто Дэйлі Стар" надрукавала зацемку: „Заўтра Беларускі Дзень Незалежнасьці".

Праклямацыя, узьняцьце бел-чырвона-белага сьцягу ля ратушы Таронта й частка публікацыяў у канадзкай прэсе была дасягнута стараньнем Каардынацыйнага Камітэту Беларусаў Канады.

Р. Жук-Грышкевіч

„ТАЯМНІЦА" ВОЗЕРА СТАЯЧАГА

Кандыдат гістарычных навук В. Рабцэвіч, паводля артыкулу Л. Лявонава „Голас мінулых вякоў", зьмешчанага ў „Літаратуры і Мастацтве" ад 24 сёлетняга лютага, у крыху прыўзьнятым тоне зазначыў: „Бадай нідзе няма столькі скарбаў, як на Беларусі. Мы проста ходзім па іх. Навукоўцам ужо вядома больш тысячы беларускіх скарбаў. Беларусь знаходзіцца на вялікай дарозе. Каго тут толькі ня было! Тут губілі галавы і грошы Татары і тэўтонскія рыцары, Швэды і Французы . . ."

Малады навуковец часткова мае рацыю. Не дарма наш народ у сваім багатым фальклёры стварыў кветку папараці, што на Купальле адкрывае зачараваныя скарбы. Ня выпадкова вядомы „Статут Вялікага Княства Літоўскага" 1588 году забясьпечвае правы тых, хто знаходзіў скарб. На Беларусі знойдзены старадаўнія манэты фэнікійскія й афінскія, эгіпскія й македонскія, рымскія й індыйскія ды іншыя, а таксама пазьнейшыя—ангельскія, швэдзкія, нямецкія і гэтак далей, і нарэшце ў скарбах тых траплялася найбольш каштоўная за даўнія часы міжнародная валюта — арабскія залатыя дынары й сярэбраныя дыргэмы, а паміж імі прыналежныя казачнаму каліфу Гарун аль Рашыду, нібы даводзячы, што ён існаваў ня толькі ў „Тысяча й аднэй ночы", а запраўды. Але-ж грошы гэтыя данесьлі сюды ня гэтулькі салдаты, як здаецца В. Рабцэвічу, колькі купцы, бо праз Беларусь пралягалі ня толькі вайсковыя, але й гандлёвыя шляхі.

Аднак пераважная бальшыня гэтых скарбаў знойдзеная ня ў часе адмысловых пошукаў археалёгамі сьлядоў далёкага мінулага, а зусім выпадкова, калі іх, схаваных некалі ў гліняных гаршкох або ў берасьцяных лубянках, выварочвала спад зямлі навонкі карэньне паваленага навальніцай дрэва, ці агаляла рака, падмыўшы ў часе паводкі бераг, а часам натыкаўся на іх чалавек, капаючы студні й магілы, канавы й акопы або навет у некаторых выпадках іх выворвала саха. Але калі пошукам таго ці іншага скарбу пачынае, пасьля сэнсацыйных паведамленьняў у друку, надавацца плянавы характар, прычым адсутнічае ўсялякая навуковая падстава для гэткіх пошукаў у вабраным ці проста прызначаным ім месцы, дык часта-густа яны, апрача страты значных сяродкаў, канчаюцца прыкрым канфузам.

На Меншчыне, у двух кілямэтрах ад мястэчка Крупкі, у прыгожым сасновым бары, паблізу ад старога шляху й цяперашняе аўтастрады з Масквы да Менску, знаходзіцца возера Стаячае, што мае плошчу ў 3 гэктары, глыбіню да 14 мэтраў, а ягонае дно пакрыта сапрапелямі, якія дасягаюць грубіні ў 9 мэтраў. Больш за 3 тысячы вазёраў налічвае нашае Паазер'е і таму ня дзіва, што апрача тутэйшых шмат хто пра возера Стаячае ніколі й ня чуў, але летась, з прычыны вялікае папярэдняе рэклямы, яно сталася вядомым ня толькі ў БССР, а па ўсім Савецкім Саюзе. Паводля запэўніваньняў і цэтральнага й пэрыфэрыйнага друку, на дне гэтага возера ляжаць нязьлічоныя каштоўнасьці, а менавіта ўласьне ў ім у часе вайны 1812 году, Французы, адступаючы спад Масквы, патапілі ўсё нарабаванае імі ў Расеі. Без адкладу тут распачаліся пошукі бяз увагі на дадзеныя гісторыі й геаграфіі, якія зусім ня сьветчаць на іхнюю карысьць.

Паміж гістарычных дакумантаў, апублікаваных 12 травеня 1968 году ў „Недели" — штотыднёвым дадатку да „Известий" — зьмешчана цікавае паведамленьне ад 6 верасьня 1812 году вікарага Маскоўскай Мітраполіі япіскапа Дзьмітраўскага Аўгустына Сыноду, дзе ён піша, што па загаду граданачальніка Масквы графа Растопчына ўсе каштоўнасьці Крамля, а таксама манастыроў і большасьці цэркваў Масквы вывезеныя ў горад Валогду. Значыцца, яны ніякім чынам не маглі трапіць у рукі Французаў. Калі-ж сёе-тое з пакінутых сям-там рэштак яны й захапілі, дык згодна із сьветчаньнем пісьменьніка А. Болатава ў ягоных „Запісках" тыя 190 падводаў з каштоўнасьцямі, якія яны вывезьлі з Масквы, яшчэ да Смаленску перахапілі казакі атамана Платава. Паказальна, што ўласьне з адабранага серабра адлітаваныя й вялізнае панікадзіла ў Усьпенскім саборы Крамля й манумэнтальныя царскія дзьверы іканастасу Казанскага сабору ў Пецярбурзе.

Тым ня менш ведамы ангельскі пісьменьнік Вальтэр Скот на падставе невядомых крыніцаў, а можа й творчага домыслу, у сваёй кніжцы „Жыцьцё Напалеона Банапарта, імпэратара Французаў", прыгадаў, што ўсю маскоўскую пажыву Напалеон загадаў кінуць у Сямлёўскае возера. У 1832 годзе кніжка гэтая была перакладзеная на расейскую мову і адразу-ж, наўсуперак гістарычным фактам, сталася моцным штуршком для пошукаў каштоўнасьцяў, нібы захопленых Французамі. Дарэчы, сам народ у сваіх паданьнях глуха пацьвярджаў, што быццам нешта Французы ў гэтае возера кідалі. Чутка аб гэтым дайшла навет да цара, і ў 1835 годзе Мікалай Першы загадаў інжынер-палкоўніку Чацьвяртакову самым дбайным чынам дасьледваць возера. Захаваліся чатыры рапарты апошняга аб тым, што нічога, апрача звычайных камянёў, ім ня знойдзена. Ужо больш пашанцавала тутэйшай абшарніцы, якая вырашыла ў юбілейным 1912 годзе, у парадку прыватнай ініцыятывы, абшукаць прыналежнае ёй Сямлёўскае возера і ўрэшце-рэштаў выцягнула зь яго, заміж золата, гарматы, патопленыя Французамі пасьля няўдалае для сябе бітвы пад Вязьмай. Такім чынам народная пагалоска, што тут нешта Французамі кідалася, усё-ж пацьвердзілася.

У газэце „Голас радзімы за сакавік 1969 году зьявіўся вялікі артыкул з даволі няўпэўненым назовам — „Тайна Напалеона" — возера Стаячае?". Аўтар артыкулу М. Лапатка, старэйшы навуковы супрацоўнік Інстытуту торфу Акадэміі Навук БССР, не бяз захапленьня падае да ведама суродзічаў за мяжой, як ачышчаецца возера Стаячае плывучымі земснарадамі ад сапрапеляў і сьцьвярджае, што паводля гідратэхнічных дасьледваньняў вада ў ім запраўды мае . . . павышаную канцэнтрацыю ёнаў серабра.

Мы дзівімся з нэўтралітэту беларускіх гісторыкаў у дачыненьні да гэтых дарэмных пошукаў, а можа яны ў дадатак і ня ведаюць, што Сямлёўскае возера, якое знаходзіцца ў 32 кілямэтрах на захад ад Вязьмы, паблізу ад шляху ад яе да Дарагабужа, народу, наўсуперак Вальтэру Скоту, вядомае вылучна пад назовам — Стаячае. Гэтае падабенства назоваў, відаць, і зьбіла спанталыку некаторых дасьледнікаў, якія занядбалі нашую трапную народную прыказку — Не адзін Гаўрылка, што ў Полацку. І старэнныя пошукі Напалеонаўскага скарбу ў возеры Стаячым на Меншчыне працягваюцца, дзеля чаго дбайна, жменя за жменяй, ператрушваюцца 80 тысяч кубамэтраў сапрапеляў, што патрабуе ўрэшце-рэштаў значных сяродкаў, якіх сям-там бракуе ня толькі на рэстаўрацыю, але й на рамонт унікальных архітэктурных помнікаў Беларусі.

Юрка Віцьбіч

ЗЬ БЕЛАРУСКАГА САВЕЦКАГА ДРУКУ

„ПОЛЫМЯ" ПРА СЬВЯТКАВАНЬНЕ Ў ЗША НЕЗАЛЕЖНАСЬЦІ БЕЛАРУСІ

„Штогод 25 сакавіка нацыяналістыя ў ЗША сьвяткуюць гадавіну БНР. Сьвяткаваньне адбываецца ў такім парадку: па папярэдняй дамоўленасьці, накіроўваецца дэлегацыя нацыяналістых (у тым ліку сьвяшчэньнік) у Кангрэс, дзе пасьля малітвы арганізуецца прыём для дэлегатаў. На гэтым прыёме з кароткімі антысавецкімі прамовамі выступаюць асобныя кангрэсмэны ў абарону Беларусі.

"Нацыяналістыя ў сваю чаргу наладжваюць урачыстае паседжаньне (у Нью-Ёрку часьцей за ўсё для гэтай мэты арандуецца заля ў гатэлі ,'Балтымор') (трэба: „Білтмор" — рэд. „Бел."), на якое запрашаюцца прадстаўнікі мясцовых уладаў, але прыходзяць звычайна дробныя чыноўнікі мэрыі. Чытаецца даклад антысавецкага характару, прамаўляюцца сьвяточныя прывітаньні, потым мастацкая самадзейнасьць. У асобных гарадох мэры аб'яўляюць дзень 25 сакавіка ,беларускім'." (З „раману-памфлету" Ільлі Гурскага „Чужы хлеб", „Полымя", 1970, № 1, б. 108).

ВЯЛІКІ ПОПЫТ НА БЕЛАРУСКУ КНІЖКУ

(З рэцэньзіі С. Грахоўскага на кніжку маладога паэты Л. Данейкі „Галасы", выдав. „Беларусь", 1969)

„За сэрыю першых паэтычных зборнікаў, што выпушчае выдавецтва ,Беларусь', даўно прагаласавалі чытачы. Кніжкі ня роўныя, далёка не аднолькавыя па вартасьцях, узроўні майстэрства й таленту, і ўсё-ж яны **зьнікаюць з прылаўкаў у першы тыдзень пасьля выхаду з друку.**

„Чым-жа выкліканая такая цікавасьць да першых тоненькіх кніжачак? Хто іх купляе й чытае? Перш за ўсё — моладзь, студэнты, равесьнікі аўтараў. Яны спадзяюцца знайсьці дакладна й паэтычна сфармуляваныя і свае думкі, і свае пачуцьці,радасьці й засмучэньні, шукаюць адказу на пытаньні, праблемы й праблемкі, што непакояць, трывожаць і рупяць іхнае пакаленьне".

(„Літаратура і мастацтва", 10. II. 1970)

ЗЬ БЕЛАРУСКА-ПОЛЬСКІХ СУВЯЗЯЎ

„Штогоду праўленьне аб'яднаньня аўтароў „Заікс" выдае прэміі ў галіне перакладу. Лаўрэатамі мінулага году за выдатныя дасягненьні ў галіне перакладаў польскай літаратуры прызнаны два паэты: Максім Танк — за пераклады на беларускую мову і Войцех Міхалік — за пераклады на славацкую. Перакладчыкі ўзнагароджаныя, акрамя таго, ганаровымі мэдалямі „Заікса"...

„У канцы мінулага году ў кракаўскай газэце польскіх літаратараў „Жыце літэрацке" была зьмешчаная падборка вершаў савецкіх паэтаў, сярод якіх многа беларускіх. Надрукавана два вершы Максіма Танка, вершы Веры Вярбы, Пімена Панчанкі, Дануты Бічэль-Загнетавай і Рыгора Барадуліна", („Полымя", 1970, № 1, 256).

ТАЎСТЫМ І ХУДЫМ

"Не праходзіць тыдня, каб рэдакцыя „Работніцы і сялянкі" не атрымлівала пісьмаў прыкладна такога зьместу: Памажэце, што рабіць? Я вельмі тоўстая і не магу пахудзець. Ем усяго два разы на дзень, ня ўжываю ні тлустага, ні салодкага . . . Як жыць далей?

"Крыху радзей пошта прыносіць пісьмы проста процілеглыя:

Толькі вы можаце мне памагчы . . . Я вельмі худая. Зь мяне ўсе сьмяюцца. Тэрмінова напішэце, што й як трэба есьці, каб патаўсьцець. Я не магу жыць больш такой худой . . .

„Пісьмы гэтыя прыходзяць, як правіла, ад дзяўчат, вучаніц 8-10 клясаў, радзей ад студэнтак.

"Паколькі паток такіх пісем не канчаецца, а таксама й таму, што большасьць карэспандэнтак не паведамляе свайго адрысу, відаць, ёсьць сэнс прысьвяціць гэтай праблеме худых і тоўстых спэцыяльны артыкул . . .

"Усе, хто зьвяртаецца да нас па дапамогу, лічаць, што адзінае і галоўнае тут — гэта ежа. Гэта ў корані няправільна й шкодна, калі пайсьці па такім шляху. Вядома, аб правільным харчаваньні трэба клапаціцца, асабліва худым, але крайнасьці недапушчальныя. Харчавацца трэба рэгулярна, ня менш трох разоў на дзень, абавязкова ў вадзін і той-жа час, абавязкова атрымліваць вадкую гарачую ежу (сухамятка прыводзіць да гастрытаў і язваў страўніка), абавязкова клапаціцца аб паўнацэннасьці яды — уключаць мяса, рыбу, тварог, сыр, малочныя прадукты, гародніну й фрукты. Але яда — не галоўнае ў гэтай праблеме.

"Ну, а як-жа ўсё-ткі палепшыць фігуру? Няўжо нічога нельга зрабіць? Можна, і нават шмат што. Можна мець фігуру, прычым, ня толькі талію, але й асанку, грацыёзнасьць рухаў, паходку ня горшую, чым у славутых кіназорак Захаду. Але дасягаецца гэта ТОЛЬКІ з дапамогай заняткаў фізкультурай і спортам. ТОЛЬКІ.

Усім здаровым дзяўчатам, мы можам рэкамандаваць спартыўную й мастацкую гімнастыку ў тым аб'ёме, які праводзіцца штодзённа праз радыё або на тэлевізары". („Работніца і сялянка", 1970, № 1, б. 24).

БЕЛАРУСКІ ДЗЕНЬ У ЛЁС АНДЖЭЛЕС

25 сакавіка сёлета мэр (бурмістр) гораду Лёс Анджэлес Сэм Ёрты ўручыў сп. Ч. Найдзюку, прадстаўніку БККА, праклямацыю пра абвешчаньне ім Дня Беларусі ў гонар 52-ых угодкаў абвешчаньня Незалежнасьці Беларусі 25 сакавіка 1918 г. Афіцыйная супольная фотаздымка была часткай гэтай вялікай урачыстасьці, улучаная як адзін з пунктаў у праграму дня мэра беспасярэдня пасьля адмысловай прэсавай канфэрэнцыі.

У вадказ на падзяку за праклямацыю, мэр выказаў сваё пажаданьне, што ён хацеў-бы зрабіць шмат больш для Беларусаў. Мэр Сэм Ёрты зьяўляецца дэмакратычным кандыдатам на губарнатара штату Каліфорнія. Беларусы маюць добрую нагоду афіцыйна падтрымаць яго, як свайго кандыдата — прыхільніка й прыяцеля Беларусаў незалежнікаў. Беларускія галасы падтрымалі яго як ведамага ворага камунізму, і на выбарах на мэра.

Урачыстае сьвяткаваньне 52-іх угодкаў Акту 25 Сакавіка адбылося ў Лёс Анджэлес у нядзелю 22 сакавіка. На ўрачыстым сходзе былі прачытаныя прывітаньні ад інж. Я. Броўцкага й сп. Хв. Шыбута. Прывітаньне ад губарнатара штату было атрыманае пазьней. Рэфэрат на тэму „Чаму варта й трэба сьвяткаваць свой дзень незалежнасьці" прачытаў сп. Ч. Найдзюк.

У мастацкай частцы праграмы былі вершы П. Ерміна „Шчасьлівы Сакавік" (прадэклямавала Вера Вуіч), „Мае Мары" (прадэклямавала Карнэля Найдзюк), „Варожка" (дэклямавала Я. Найдзюк), а Нюся Стус адыграла на акардыёне беларускія народныя песьні й танцы. Мастацкае выкананьне сп-няй Верай Вуіч вершу Янкі Купалы „Цару неба й зямлі" моцна ўзварушыла прысутных. Ядзя Найдзюк сказала верш Ніла Гілевіча. На заканчэньне мастацкай часткі Пётра Ермін прачытаў сваю паэму. Праграма была закончаная адыграньнем беларускага нацыянальнага гімну.

Сьвяткаваньне было зладжанае ад імя БККА і БАЗА.

Н.

***

Увага: Справаздачы із сьвяткаваньняў Сакавіковых угодкаў у Чыкага, Нью Брансьвіку й Лёндане ды з водгукаў на гэтыя ўгодкі ў Кангрэсе ЗША будуць зьмешчаныя ў наступным нумары „Беларуса".

Кастусь Цьвірка

ЖАМЧУЖЫНЫ РОДНАЙ ЗЯМЛІ

Абрус—абцас—азярод—арэлі . . .
Вясёлка—вырай—вярба—ваўчкі ...
Як міла пазваньваюць, сэрца грэючы,
Чыстых бацькаўскіх слоў ланцужкі!

І хто адшукаў іх — зямлі жамчужыны?
Спытай у магіл: удзень і ўначы
Іх здабывалі, з бурамі дужаючыся,
Людзі простыя — Крывічы.

Каб ясна зіхцела жамчужына-слова,
Каб людзям сьвяціла, на ўсе бакі
Яго шліфавалі як сьлед, адмыслова
Найлепшыя ў сьвеце тачылы—вякі.

Ды лезьлі чужынцы мой край прысвойваць —
І ўсюды (бо трос душы чорны страх)
Зьнішчалі агнём беларускае слова,
Палячы гэніяў на кастрах.

Але ўратаваў люд мой слова ад згубы
І, гонячы ворага з родных палос,
Праз далеч стагодзьдзяў сівых — з губ у губы —
Да нас, нержавеючае, данёс.

Як скарб дарагі, перададзены ў спадчыну,
У сэрцы хавае народ мой ад здрад
Праменнае, звонкае слова матчына
Для песень сонечных і баляд.

1966 г.

З ЖЫЦЬЦЯ БЕЛАРУСАЎ КЛІЎЛЕНДУ

* 25 студзеня Адміністрацыйны Аддзел Япархіяльнай Управы БАПЦарквы наладзіў банкет. Адразу пасьля Багаслужбы парахвіяне й госьці накіраваліся ў царкоўную залю, дзе чакалі іх расстаўленыя сталы з часткава прынесенымі стравамі, а руплівыя гаспадыні стараліся, каб нікому нічога не бракавала. Праасьвяшчэньнейшы Уладыка Андрэй, выкарыстоўваючы ня гэтак даўняе сьвята Калядаў, зрабіў вельмі цікавы даклад пра сьвяткаваньне Калядаў на Беларусі, што вельмі зацікавіла прысутных ды ці аднаму прыпомніла калядныя дні на Бацькаўшчыне. Прыемна й карысна прайшоў час із сьпевамі, дый каса Япархіяльнае Управы папоўнілася.

Падчас банкету ў Кліўленьдзе

* Ад 6 да 24 студзеня былі выстаўленыя экспанаты беларускага народнага мастацтва ў бібліятэцы ўнівэрсытэту Нотр Дам штату Ілінойн, дзе вучыцца сябра Арганізацыі Беларуска-Амэрыканскай Моладзі Андрэй Гасьцееў. Да экспанатаў былі зрыхтаваныя адпаведныя надпісы ды пададзеная кароткая інфармацыя пра Беларусь. За гэты даволі даўгі час выстаўку аглядалі тысячы студэнтаў, прафэсараў ды выдатных людзей з наведвальнікаў. Усе яны былі моцна зацікаўленыя. Андрэю Гасьцееву належыцца вялікая падзяка. Ён заўсёды быў удзельнікам арганізаваньня выставак у Кліўленьдзе і мае ў гэтай галіне адпаведную практыку. Вельмі было-б карысна, каб іншыя студэнты Беларусы ўзялі з гэтага прыклад ды пастараліся зрабіць тое самае, чым пашырылі-б веды пра Беларусь сярод амэрыканскага грамадзтва.

* 22 лютага адбыўся гадавы парахвіяльны сход, БАПЦарквы Жыровіцкае Божае Маці ў Кліўленьдзе. Пасьля малітвы Уладыкі Андрэя уступаючы старшыня Я. Ярахові ч адчыніў сход, у прэзыдыюм якога былі выбраныя М. Ягаўдзік за старшыню й Ю. Гасьцееў за сакратара. Пасьля справаздачаў уступаючае Царкоўнае Рады й прачытаньня акту Рэвізійнае Камісіі, сход прызнаў уступаючай Царкоўнай Радзе абсалюторыюм з падзякаю. У новую Царкоўную Раду былі выбраныя: інж. Я. Бруцкі — старшыня, А. Стрэчань — заступнік старшыні, Ул. Дунец — сакратар, А. Шастак — скарбнік, А. Лук'янчык і сп-ня К. Каляда — сябры Рады. За царкоўнага старасту выбраны А. Кананчук, за ягонага заступніка — М. Пэнда. У Рэвізійную Камісію выбраныя: М. Гумен, А. Семянчук і Я. Карпейка.

Тры пункты парадку дня: плян працы на будучыню, бюджэт на бягучы год і дарадчыя прапановы пастаноўлена разгледзець на наступным сходзе. Сход быў закончаны малітваю „Дастойна ёсьць . . ."

* 7 сакавіка беларускія арганізацыі Кліўленду ладзілі Запусты ў Беларускім Грамадзкім Цэнтры „Полацак". Беларускае Жаноцкае Згуртаваньне падрыхтавала смачныя стравы, а мужчыны прызапасіліся напіткамі. Вельмі добрая была ідэя танцаваць пад музыку з кружэлак, бо ці-ж магчыма наймаць дарагія аркестры. Танцавалі й пяялі да позна ночы, што аж не хацелася разьяжджацца. Даход зь імпрэзы быў прызначаны на разбудову Полацку.

* 3 красавіка ў гатэлі Стэйтлер адбылася міжнародная выстаўка пад назовам „Вуліца сьвету". Тамжа прадаваліся й розныя патравы нацыянальнасьцяў. Ад Беларусаў вельмі добра зарэпрэзэнтаваліся нашыя жанчыны. Нашая выстаўка выглядала найлепш і зрабіла шмат у галіне азнаямленьня чужынцаў з нашымі праблемамі. З прадажы патраваў папоўнілася свая каса. За зьбіраньне й пазыку экспанатаў належыцца падзяка сям'і Калядоў, Дунцоў і сп. С. Карніловічу. За дзяжурства пры выстаўцы і продаж патраваў належыцца падзяка спадарыням К. Каляда, О. Стрэчань, В. Каваленка, М. Трэцяк, Т. Кананчук, І. Сьмірновай і Е. Дунец. Ад моладзі пры дзяжурстве памагалі Валодзя й Рагнеда Дунцы ў нацыянальных вопртаках.

Ул. Д.

УЛАДЗІМЕР КАРАТКЕВІЧ

ЗВАНЫ Ў ПРАДОНЬНЯХ АЗЕР

Уладзімер Караткевіч — шырака ведамы ня толькі як аўтар выдатных твораў мастацкае прозы пра гістарычную мінуўшчыну Беларусі, ня толькі як глыбака нацыянальны, з рамантычным ухілам, паэта-лірык, але й аўтар мастацкіх нарысаў. У сьнежанскім нумары „Маладосьці" за 1969 год надрукаваны вялікі Караткевічаў нарыс, названы аўтарам эсэем, „Званы ў прадоньнях азёр" пра ўражаньні із свайго падарожжа па Палесьсі. Маляўнічыя краявіды палескай прыроды, фальклёрная творчасьць Паляшукоў ды прыпаміны гістарычнай мінуўшчыны Палескага краю палоняць у гэтым высокамастацкім творы ўражлівую душу аўтара. Ніжэй знаёмім нашага чытача з празаічным уступам (бо ёсьць і вершаваны ўступ) да нарысу, ягоным разьдзелам пра мінуўшчыну Пінску ды з канцавым разьдзелам, якім замыкаецца твор.

***

Кажуць, гэта праўда.

Ужо там, дзе пачынаюцца першыя астраўкі палескіх балот, і далей на поўдзень, дзе Бярэзінская роўнядзь паступова пераходзіць у Дняпроўскую нізіну й Прыпяцкае Палесьсе, — усё часьцей гучаць паданьні пра гарады, вежы і замкі, што апусьціліся на дно азярын.

Чаму гэта здарылася — тлумачаць па-рознаму.

Ува ўсякім разе, паданьні гавораць, што ў Белым возеры, у Князьвозеры, у Чорным возеры і ў возеры Пагост, як і ў дзесятках іншых азёр, стаяць на дне гарады і грозныя вежы, ходзяць і займаюцца сваімі справамі людзі і з глыбінь на заходзе сонца далятае прыглушаны звон.

Ціха гавораць падводныя званы. Чорныя ад старасьці самы вартуюць даўно не патрэбныя арсэналы. У пустых калчанох хаваюцца пячкуры. Але па-ранейшаму льлецца даўняя песьня, па-ранейшаму першародна гучыць нечапаная і чыстая мова, такая, якая яна была сотні год таму.

Нешта ўва ўсім гэтым ёсьць. Калі верыць Кіркору і Доўнар-Запольскаму, то яшчэ ў мінулым стагодзьдзі над вадою возера Пагост у моцную засуш можна было бачыць вярхі нейкіх спаруд, а ў Князь-возера вялі мошчаныя дарогі. Вялі проста пад ваду і скрываліся ў глыбіні.

Калі-небудзь трэба завесьці акваланг і апаратуру для падводных здымак і паглядзець, што там, на дне водаў, на дне нашай памяці. Наведацца ў госьці да тых даўніх людзей.

А яны-ж клічуць нас! А настане-ж часіна, калі гэтыя, забытыя намі гарады й вежы, вёскі й званіцы ўсплывуць наверх у патоках пены, што сплывае з муроў. Спачатку цьмянае пад вадою, як луска ліня, будзе ясьнець і ясьнець золата, і вось амытыя шпілі прарэжуцца праз паверхню, вільготна й нясьцерпна зазьзяюць на сонцы. І ярус за ярусам будуць выплываць званіцы й вежы, і людзі будуць весела махаць нам рукамі. Нам, братом і нашчадкам іхнім, нам, што не забылі. Нам, што ўрэшце дачакаліся іх. Нам, якія ня зрадзілі.

XVI. ПІНСКАЯ ДАЎНІНА

Пінск — адзін з самых улюбёных маіх гарадоў. Ён, як Горадзень, мае сваю фізіяномію. Гэта Горад зь вялікай літары, а не двайнік розных там „чаромушак", якія ў кожным-кожным горадзе — кількі-б іх ні бачыў — аднолькавыя. Таму і шкада, што стандарт, ды яшчэ і нязручны стандарт, лезе і сюды, як быццам гэта ён тут гаспадар і пан.

Усё гэта, што вакол, — Прыпяць і Піна, лясы ласкавыя, паплавы мокрыя, дрэвы раськідзістыя, пчаліныя сьвепеты на векавых дзічках, няяркае палескае неба, — усё гэта было, мабыць, такім самым, як у часы Уладзімера, што, паводля паданьня, заснаваў горад, такім самым, як і ў часы асьляпленьня князя Васілька.

Але чалавек на працягу дзевяцісот (а можа і тысячы) год ня толькі паліў і асьляпляў — ён яшчэ і будуваў, старанна ўходжваў гэтую гліністую зямлю, вечна дбаў аб прыгажосьці. Зрабіў, урэшце, на гэтай звычайнай зямлі малое дзіва, якім мы па праве можам ганарыцца.

Паліў яго хан Койдан — але жыхары ўзноў узводзілі вежы з гладкага дубовага бярвеньня. Паліў яго Нарымунт — але ўзносіўся амаль адразу Андрэем Васілай францішканскі драўляны касьцёл. Татары вынішчалі ўсё ў навакольлі, але жыхары ня толькі давалі адпор пад кіраўніцтвам Канстантына Астроскага, але і капалі першыя ў гісторыі Палесься каналы (І-ая палова XVI стагодзьдзя).

Гарэў ён у сутычцы Нябабы з Радзівілам, гарэў ад рук ваяводы Валконскага і воінаў Карла XII. Але няўхільна паўставаў, прыўкрашаўся будынкамі, квітнеў працай сваіх майстроў і гандлем. Многа, дужа многа пасьпеў ён наашчадзіць і назапасіць, нягледзячы на шаблі заваёўнікаў. І гэта назапашанае мы павінны несьці асьцярожна, на выцягнутых далонях, як чашу з вадой. Старанна гледзячы сабе пад ногі, дзе там-сям зьбераглісь яшчэ сьвятыя і старажытныя пінскія камяні.

Нам абавязкова трэба было разабрацца, а ці так гэта. Бо калі дагэтуль справа ішла пераважна аб памяці звычаяў, то, што датычыць самога Пінска, тут справа магла ісьці, бадай, толькі пра памяць архітэктурную.

Таму трэба было пачынаць з галоўнага архітэктара. Да яго і пайшлі ў дзівосны будынак былога калегіуму, адзін зь лепшых помнікаў грамадзянскай архітэктуры на Беларусі, шматпавярховы, дзіўнавелічны барокавы гмах.

Архітэктар яшчэ досыць малады, сымпатычны. Прозьвішча Заржэцкі Міхаіл Сігізмундавіч. Тутэйшы, але зь дзяцінства амаль усё жыцьцё пражыў у Маскве. Справу ведае. Але адзін чалавек, калі яго не падтрымлівае грамадзкасьць, няшмат можа зрабіць.

Справа, гаворачы сьцісла, вось у чым. Усе вы із шматлікіх беларускіх і польскіх гісторыяў архітэктуры ведаеце будынак славутага паезуіцкага касьцёла. Дык вось, яго ўжо няма. А гандлёвыя рады XVIII

УРАЧЫСТАЯ БОЖАЯ СЛУЖБА

Уладыка Мікалай на прыняцьці ў Нью Бранськвіку

З нагоды Сабору япіскапаў БАПЦ, што адбываўся ў Нью Ёрку 26-27 сакавіка, наш Прыход наведаў япіскап Тураўскі й Таронцкі Мікалай. Ім была адпраўленая вячэрня ў царкве Жыровіцкае Божае Маці, а назаўтрае, у нядзелю, урачыстая Божая Служба ў суслужэньні а. Васіля Кендыша.

Пасьля Божае Службы сястрыцтвам Жыровіцкае Божае Маці было наладжанае ўрачыстае прыняцьцё ў гонар дастойнага госьця з Канады. Уладыку віталі ў прамовах настаяцель Прыходу а. Васіль, старшыня Царкоўнае Рады В. Дубяга, ад Аддзелу БАЗА В. Стома. Уладыка Мікалай як у казані ў царкве, гэтак і ў сваёй разьвітальнай прамове вучыў аб патрыятызьме й ахвярнасьці. Словы Ўладыкі моцна прамаўлялі да прысутных, бо кажны бачыў у васобе Ўладыкі найлепшы прыклад ахвярнасьці беларускай царкве й беларускай справе наагул.

ГАДАВЫ СХОД ПАРАХВІІ БАПЦ У ТАРОНТА

Сёлета 8 сакавіка ў залі Беларускага Рэлігійна-Грамадзкага Цэнтру адбыўся перавыбарны гадавы Сход Парахві БАПЦ Сьв. Кірылы Тураўскага ў Таронта.

Сход быў адчынены старшынём Парахвіяльнае Рады Ул. Целяшом і малітвай Уладыкі Мікалая. У Прэзыдыюм Сходу былі абраныя: Уладыка Мікалай, К. Акула — старшыня, М. Ганько — сакратар.

Із справаздачаў уступаючае Парахвіяльнае Рады выявілася, што яе двухгадовая дзейнасьць мела два аспэкты: 1. арганізацыйна-ідэйны й 2. — гаспадарскі. Найважнейшым, што было зроблена ў першай галіне, гэта наладжаньне ўрачыстага сьвяткаваньня 20-ых угодкаў адноўленае БАПЦ, спалучанага з адзначэньнем 15-цігодзьдзя БАПЦ у Канадзе, а тым самым і 15-ці годзьдзя Парахвіі Сьв. Кірылы Тураўскага ў Таронта. Сарганізаваныя былі дзьве імпрэзы на парахвіяльнае сьвята з дакладамі аб Кірыле Тураўскім. Ладзіліся вялікодныя абеды, ялінкі для дзяцей, калядаваньні. Дзякуючы прыдбаньню новага сьвятара ў васобе а. Пратаярэя Міхаіла й у сувязі з абслугоўваньнем сьвятаром парахвіі БАПЦ у Дэтройце, у нас няма болей перарываў у нядзельных Багаслужбах.

Куды болей працы было ўложана ў галіне гаспадарскай: адміністрацыі маёмасьці й здабываньня фінансавых сяродкаў на жыцьцё й працу Парахвіі. Супольным высілкам із ЗБК у 1969 г. была выкупленая гіпатэка на будынку БР-ГЦ у Таронта, супольнай собскасьці абедзьвюх арганізацыяў. У гэтым-жа годзе была набыта, а фактычна атрымана ў падарку, царкоўная дзялянка ў маёмасьці „Слуцак”.

Крыніцай прыбыткаў Парахвіі былі перадусім ахвяры, якія за апошнія два гады вынесьлі бязмала дваццаць тысячаў даляраў. У гэтую суму ўваходзяць і дзьве тысячы, ахвяраваныя на набыцьцё дзялянкі ў „Слуцку”. Далейшымі крыніцамі прыходаў былі сяброўскія складкі ды зарабковыя імпрэзы, як маёўкі.

У дыскусіі над справаздачамі, апрача галасоў прызнаньня працавітасьці й руплівасьці, асабліва некаторых сяброў Парахвіяльнае Рады, чуваць была й крытыка, выражаная ў пытаньнях: Чаму няма ня толькі школы, але й навет навучаньня Закону Божага? Чаму няма добрага хору? Чаму мала людзей у царкву ходзіць?

Пытаньні важкія, абвінавальныя. На іх шукалі адказу ўдзельнікі Сходу.

А ўсё-ж пытаньні правільныя. Усе гэтыя „чаму?” чакаць адказу й разьвязкі. Толькі дзе гэты адказ знайсьці? Яго шукалі ў вабставінах, яго шукалі ў віне Парахвіяльнае Рады, у віне Настаяцеля, а хтосьці сугэраваў зьвярнуць увагу на пагаворку:

„Хочаш рэфармаваць грамадзтва, пачынай ад сябе!”.

Сход уважаў, што ў недахопах нашае Парахвіі вінаватая не Парахвіяльная Рада, якая ўлажыла за два гады нямала стараньняў і працы, а перадусім вернікі, якія рэдка калі прыходзяць у царкву й адмаўляюцца ад прыманьня на сябе абавязкаў, і прызнаў уступаючай Парахвіяльнай Радзе абсалюторыюм з падзякай.

У выніку дэвалюацыі даляра Сход пастанавіў падвысіць месячную плату Настаяцелю на 17%, сяброўскія складкі з $ 12.00 падняць да $ 15.00 і падвысіць аплату за рэнтаваньне пакояў у „Слуцку”.

Сход даручыў новай Парахвіяльнай Радзе прылажыць усе стараньні, каб знайсьці сяродкі на прафэсійнага рэгента, які сарганізаваў-бы царкоўны хор, наладзіць нядзельную школу з навучаньнем Закону Божага, ды — знайсьці сяродкі на фінансавае падтрыманьне „Беларуса” — газэты, якая прысьвячае столькі ўвагі й месца для БАПЦ наагул ды зьмяшчае ўсе справаздачы зь дзейнасьці нашае Парахвіі.

У новую Парахвіяльную Раду былі выбраныя: Ул. Цялеш, М. Ганько, Я. Баран, М. Стэльмашак, М. Кулеш, М. Алексеевіч, Л. Карыба. У Наглядную Раду ўвайшлі: Н. Чорная, Н. Сільвановіч, д-р Р. Жук-Грышкевіч.

Наапошку слова меў Уладыка Мікалай. Ён даваў адказы на розныя пытаньні ды падзякаваў за канструктыўную крытыку, як і наагул за працу Сходу.

Р. Жук-Грышкэвіч

СЬВ. ПАМ. ЯНКА МЫШКОЎСКІ

У нядзелю 1 сакавіка сёлета, якраз на 22-я ўгодкі свайго жанімства, пасьля цяжкай хваробы памёр у шпіталі ў Вітбы, Онт., Канада, Янка Мышкоўскі. Нябожчык нарадзіўся 25 травеня 1923 г. у вёсцы Драбоўшчына на Браслаўшчыне. Пасьля прыбыцьця ў Канаду адбываў кантракт у шахце, потым даўжэйшы час жыў із сям'ёй у Таронта, а апошніх колькі год у Ашаве.

3 сакавіка вечарам у пахароннай капіцы Яго Праасьвяшчэнства Ўладыка Мікалай з Таронта адслужыў Паніхіду па Нябожчыку. Паховіны адбыліся 4 сакавіка з Украінскай Праваслаўнай Царквы, якую наняла дзеля гэтага Беларуская Самапомач у Ашаве. Праводзіў Нябожчыка на могілкі Уладыка Мікалай. Беларуская калёнія Ашавы й Таронта даволі шматкольскаснай грамадой прыняла ўдзел у жалобным абрадзе. Нябожчык пакінуў у жалобе жонку Аню, дачок Тарэсу й Ірэну і стрыечную сястру Сашу із сям'ёй. Беларускае грамадзтва страціла добрага сябру, а Парахвія сьв. Кірылы Тураўскага ў Таронта свайго Парахвіяніна.

Вечная Яму памяць, а канадыйская зямля пухам!

М. Г.

СЬВ. ПАМ. ЯРАСЛАЎ СЬВІРЫД

11 жніўня 1969 г. памёр у Бафала, Нью Ёрк, сьв. пам. Яраслаў Аляксандар Сьвірыд і пахаваны на магільніку сьв. Станіслава там-жа.

Нябожчык нарадзіўся 1 сакавіка 1929 году ў Вільні. Бацькаўшчыну пакінуў у 1944 г., затым у 1951 г. пераехаў у ЗША і неўзабаве паступіў у амэрыканскую армію, трапіў на вайну ў Карэі, скуль вярнуўся з высокімі адзначэньнямі за заслугі.

Нябожчык пакінуў у глыбокай жалобе маці, брата й жонку.

Хай-жа Яму амэрыканская зямелька будзе вечным адпачынкам!

А. Маркевіч

ХТО З КАГО СЬПІСВАЕ?..

Л. Прокша, агент КДБ, супрацоўнік газэты „Голас Радзімы”, цяперашні рэдактар „Літаратуры й мастацтва” (гл. „ЛіМ”, 19. XII. 1969 г.), арт. „Барані нас Божа ад сяброў...”

„Пан Станкевіч, як і той паліцай, зь якім я гутарыў, адносіцца да тых людзей, якія няблага ўладкоўваюцца пры ўсіх уладах. За ‚польскіх часув' ён, бадай, адзін зь Беларусаў заходніх абласьцей атрымаў вучоную ступень. Не задарма, вядома. Перад гэтым мусіў старанна папрацаваць — выдаць дэфэнзыве групу беларускіх камсамольцаў... За гэтыя паслугі і паслалі пілсудчыкі свайго гадунца здабываць лаўры вучонага.

„Скончыліся ‚часы' дэфэнзывы, але ня спынілася на тым кар'ера прафэсара Станкевіча. Ён уладкаваўся ў Наваградзкім пэдвучылішчы выкладчыкам беларускай літаратуры. Тут ён таксама старанна працаваў: выступаў з палкімі прамовамі на сходах. Горача гаварыў аб інтэрнацыяналізме, а нацыяналізм называў ‚зьявай заалягічнай', рэдагаваў насьценную газэту...(...)

„Прыйшлі гітлераўцы. Устанавілі крывавы ‚новы парадак'. Станкевіч першы, выцягнуўшы па-фашысцку руку, прывітаў гэты парадак, шчырым ‚Гайль Гітлер'.

„І зразумела, атрымаў пасаду камэнданта Барысаўскага раёну. Такія гітлераўцам былі патрэбны. Іх было мала: на пальцах пералічыш. (...)

„І вось былы бургамістар стаў камэнтатарам амэрыканскай радыястанцыі ‚Свабода'.”

Хмараўскі „Беларускі голас”, выдаваны ў Таронта, № 180, люты 1970 г., арт. „Непераўзойдзенае нахабства наемніка”.

„Пасьля нахабнага хрышчэньня свае газэты выдаванай у беларускай мове даўней на чужыя небеларускія фонды, як ‚адзінай Беларускай газэты ў Вольным Сьвеце', у апошнім нумары свайго антынезалежніцкага ‚Беларуса', ягоны рэдактар Стась Станкевіч абвесьціў, што ягоная антынародная шкумаціна зьяўляецца ‚прадаўжальніцай „Нашай Нівы”'!!! (...)

„Стась Станкевіч сталы працаўнік неперадрашэнскага твору Амэрыканскіх прарасейскіх колаў, ‚Камітэту Радыя Свабода'. Дык як ён мае нахабства раўняцца з такімі беларускімі ідэёўцамі і патрыётамі-незалежнікамі, як рэдактары ‚Нашай Нівы', браты Луцкевічы? (...)

„Савецкія ўлады па захопе Заходняй Беларусі (..) Стася Станкевіча ўмясьцілі на выкладчыка пэдагагічнай школы ў нашым Наваградку, дзе ён уславіўся найадданейшым ўсхваляньнем расейскай мовы і культуры перад беларускімі вучнямі.

„Не пасьпелі прыйсьці Немцы, як гэты самы Стась Станкевіч аказаўся такім-жа угодніцкім службістам у гітляроўшчыкаў, назначаны імі на Бургамістра Барысава, а перад гэтым сваімі прыстасаванскімі піруэтамі, ён пры Польшчы, у Вільні, быў самай даверанай асобай у польскіх уладаў, якія даручылі яму выкладаньне польскай мовы й літаратуры для беларускіх вучняў у Віленскай гімназіі. Каб мець такі давер у акупацыйных уладаў, трэба было мець добрыя лёкайскія здольнасьці”.

Камэнтары лішнія.

АГУЛЬНЫ СХОД БАЗА У НЬЮ ДЖЭРЗІ

22 лютага адбыўся Агульны Сход Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня ў Нью Джэрзі, на якім старшыня ўступаючае ўправы сп. Сяргей Гутырчык і сябры ўправы зрабілі справаздачы зь дзейнасьці.

Важным дасягненьнем у справаздачным годзе было зарганізаваньне візыты дэлегатаў беларускіх арганізацыяў у Нью Джэрзі на чале з а. Васілём Кендышам у Вашынгтон дзеля адчытаньня малітвы ў Кангрэсе ЗША ў дзень 51-ых угодкаў абвешчаньня незалежнасьці Беларусі. Аддзел БАЗА выказаў вялікую грашовую дапамогу для выдаваньня газэты „Беларус”. У дыскусіі было выказанае пажаданьне, каб узмоцніць культурна-асьветную дзейнасьць у Аддзеле.

У новую ўправу Аддзелу БАЗА былі выбраныя: Я. Азарка — старшыня, Т. Супрун — віцэ-старшыня, І. Брэндэр — сакратар ангельскае мовы, В. Стома — сакратар беларускае мовы, М. Войтанка — скарбнік, Б. Даніловіч — сябра ўправы, П. Швэд — сацыяльны рэфэрэнт, В. Лосік — рэфэрэнт моладзі. Сп-ня Т. Януш была перавыбраная за старшыню Жаноцкае Сэкцыі БАЗА.

Сп. Янка Азарка, прыймаючы старшынства, адзначыў вялікія заслугі даўгагадовага старшыні арганізацыі сп. Сяргея Гутырчыка ў папулярызацыі беларускае справы ў мясцовасьцях пасяленьня Беларусаў ды сярод афіцыйных амэрыканскіх дзейнікаў у штаце ды ў цэлай Амэрыцы.

Сп. Азарка заявіў, што будзе старацца ахапіць арганізацыйным жыцьцём тых, што да БАЗА яшчэ не належаць. Цеснае супрацоўніцтва зь беларускімі царкоўнымі й маладзёжнымі арганізацыямі будзе уважаць за першую перадумову свае дзейнасьці. Ён абяцаў узяць на ўвагу ўсе выказваньні, зробленыя на Сходзе, ды ўзмоцніць культурна-асьветнае жыцьцё ў васяродку.

ПАВАЖАНЫЯ СУРОДЗІЧЫ

Газэта „Беларус” выдаецца за дабравольныя ахвяры беларускага грамадзтва. Таму не павінна быць ніводнага Беларуса, які-б атрымліваў і чытаў нашую газэту задарма.

Таксама не павінна быць ніводнага Беларуса, які-б не атрымліваў і ня чытаў нашай газэты.

стагодзьдзя, што ішлі ад яго? Фота іх ёсьць нават у падручніку В. Чантурыі. Дык вось, фота ёсьць, а радоў ужо таксама няма. А пафраньцішканскі касьцёл? Калегіум? Гэтыя пакульшто стаяць, але іхнае існаваньне — ня існаваньне, а балянсаваньне паміж жыцьцём і нябыцьцём. Дошкі, ува ўсякім разе, зь іх зьняты. Ахоўныя.

Дзіўныя справы! У паезуіцкім касьцёле хацелі зрабіць піўзавод. Выявілася, многа работы па перааблсталяваньню. Тады яго, моцны, як дуб, папросту ўзарвалі ў 1953 годзе, а ў 1954 разабралі. Тады стала ясна, што разбураны ансамбль і, на аснове гэтага, — калі ўжо ансамблю ўсёроўна няма, — зьнесьлі гандлёвыя рады. Бо яны-ж выпалі з агульнага. І вось цяпер пададзена ідэя зрабіць піўзавод у вацалелым пафраньцішканскім. Што за піўная кароста?

Калегіюм, пасьля перапрацоўкі, стаў добрым адміністрацыйным будынкам: пакоі і калідоры прасторныя, высокія, велічныя. Месца хапае на многія і многія ўстановы. Летам прахалодна, узімку, пры паравым ацяпленьні, цёпла (а праводзіць яго было цяжка, бо муры ў два мэтры таўшчынёй). Так-сяк падрамантавалі. Каму шкодзіць яго вонкавы выгляд? Выгляд аднаго зь лепшых помнікаў Беларусі.

Абапёрся на магутныя контрфорсы, як на лапы. За пятнаццаць кілямэтраў з-за ракі відаць. А яшчэ каб адкрыць ягоныя аркады, выламаць адтуль сучасную цэглу — гэта быў-бы палац дожаў. А пад аркадамі зрабіць, — ну, хаця-б летняе кафэ із старымі сталамі і кутымі сьвяцільнікамі. Гэта быў-бы гонар Пінску і ўсёй Беларусі. Дык не. Прыехаў нейкі таварыш зь Менску, агледзеў усё і заявіў архітэктару:

— Слухайце, стаўце пытаньне аб зносе — мы вас падтрымаем. Скрыня нейкая. Аднэй фарбы колькі выходзіць.

Архітэктару ледзь удалося адгаварыцца. Ледзь удалося адбіць і пафраньцішканскі касьцёл з мурам ля яго:

— Транспарту шкодзіць. Манастырскі выгляд. І ўваход з вуліцы.

А на самай справе вуліцы хапае. А як не хапае, то зносіць трэба зусім іншае.

Кожная зьява мае два бакі. „Езуіт” стала словам-сымбалем. Але як-бы мы ня ставіліся да езуітаў і да іх тактыкі, трэба, дзеля справядлівасьці, прызнаць, што гэта былі самыя адукаваныя людзі свайго часу. Іншая справа, на што яны гэтую адукацыю ўжывалі. Але ў іх былі самыя шматлікія школы і самыя багатыя бібліятэкі з выключна багатым падборам кніг, аж да вальнадумных. Таму з гэтых школ выходзілі ня толькі цемрашалы, але і вальнадумцы.

Кнігі, часам найсамыя рэдкія, маглі-б служыць і зараз. Але 1939 год, час бязуладзьдзя, вайны, нарадзіў у калегіуме страшны пажар. Некалькі дзён гарэў будынак, і ў ім палалі сотні кніг. Потым другая вайна зь яе разбурэньнем, і бязуважнасьць. І вось попел ведаў даўно расьсеяўся па зямлі.

І ўсё адно, у некаторых людзей яшчэ бачыў я старыя пэргамантныя граматы пабеларуску. Адна зь іх была 1592 году. То шукайце-ж вы гэта сярэднявякоўе, зьбірайце яго захоўвайце ў музэях. Ня здымайце дошчак аховы, як з Ружанскага палацу і касьцёлу пафраньцішканаў у Пінску, накрыйце палац чарапіцай, і сапраўднай, а ня Берасьцейскага заводу, што пастаяла тры гады і асыпалася.

Ды і другі ахараніце. Пабудаваны князямі Дольскімі ў 1595 годзе для братоў-камуністаў (быў і такі манаскі ордэн, у якім усё, аж да лыжкі, было агульнае). Трэба зьберагчы гэтую барокавую цацачку, якой мог-бы ганарыцца любы горад Эўропы, цацачку, на якой таксама няма дошкі.

І цуд драўлянага дойлідства, храм на могілках, дзе ўсё, аж да галярэі, такой тыпова беларускай, абапертай на каменныя слупкі, ёсьць радасьць і ціхі сум. Дзе званы вісяць між дзьвюх ліп, што разыходзяцца з аднаго кораня.

Усё там радасьць. І ўсё ў запусьценьні.

То аднавіцца тое, што засталося.

XXIII. ІЗНОЎ ГАВОРАЦЬ ЗВАНЫ

На нейкі час ты кончылася для мяне, сьвятое маё Палесьсе. Але я вечна буду ўдзячны тваім іржавым балотам, тваім шыракалістоўным бязьмежным пушчам, тваім азёрам, залатым рэкам тваім, задуменна-пахмурым вежам і муром, праўдзівым сьветкам мінулага. І яшчэ тваім людзям, дзецям тваім чыстым, сапраўднаму сэрцу твайму і тваёй непадкупнай, вялікай, справядлівай душы.

Яны страшна працуюць. Яны сьветла думаюць. Яны жывуць дабром. Што-б там ні было, яны жывуць дабром. І заўсёды жылі дабром, іначай не зьбярогся-б, даўно паў-бы пад ногі захопнікам і рознай навалачы, расплыўся-б, зьнік гэты тысячы разоў выпалены, тысячы разоў попелам пушчаны край.

Я ледзь пасьпеў вярнуцца ад цябе. Але часам ужо зараз на сьвітаньні, або ўначы, калі сплыве на імгненьне сон, а то і ўдзень сярод чалавечага тлуму, я раптам забываю аб усім і ня чую нічога.

Пачынаюць гаварыць твае званы.

Вельмі далёкія, амаль нячутныя, яны пачынаюць гаварыць з усіх тваіх азёр. Там жывуць людзі, жыве стары палескі народ, першародны народ зь вялікім сваім сэрцам, якое мы не павінны забыць.

Настане дзень, і зьявяцца над вадою шпілі, залатыя шатры і самыя белыя вежы, а тады ў патоках блакітнай пены, у карунках і сонцы багатыя і гожыя муры.

І людзі зь яснымі, як вада тваіх крыніц, вачыма, незатуманенымі вайной, жахам, адступніцтвам і здрадай, будуць пяшчотна махаць рукамі, сустракаючы нас, а мы кінем ім пад ногі кветкі, сваё раскаяньне і сваю любоў. І мы абдымемся зь імі братнімі абдымкамі, якія не разарваць, і нідзе, нішто ня будзе гарэць і выбухаць, і паўсюль застануцца толькі хаты, тонучыя ў кветках, і маці зь дзецьмі, і сьветлая радасьць, і мова, і песьні, і шчасьце.

Палесьсе — Менск, ліпень 1969 г.

Уладзімер Караткевіч

БЕЛАРУСАЎ У КАНАДЗЕ

ветліва просім выпісваць „Беларуса” й высылаць падпіску ды ахвяры на газэту на адрыс нашага Адміністратара на Канаду:

Mr. A. MARKIEVICH
127 Dovercourt Road
Toronto 3, Ont.

ШТО ЧУВАЦЬ?

Сп. Антон Адамовіч у лістападзе леташняга году быў абраны, разам зь ведамым лінгвістым Унбэгаўнам, за праўдзейнага сябру Украінскае Вольнае Акадэміі Навукаў. У красавіку сёлета акадэмік Ант. Адамовіч узяў удзел у выбарах прэзыдэнта УВАН. (На гэтае становішча быў абраны праф. Аглоблін).

Др. Аўген Вярбіцкі ў сьнежні летась быў абраны ў сябры Ньюёркскае Акадэміі Навукаў. Др. Вярбіцкі, апрача адміністрацыйных функцыяў на месцы свае працы, працуе над праблемай ірадыяцыі, г. зн. выкарыстаньня атамнае энэргіі заміж ахаладжаньня для перахоўваньня харчовых прадуктаў.

Асобнай адбіткай выйшла падборка беларускае моваведнае бібліяграфіі, сабранае др. Янкам Садоўскім, прафэсарам Квінсаўскага ўнівэрсытэту ў горадзе Кінгстан у Канадзе. Адбітка зробленая з „Гадавіка Вывучэньня Сучасных Моваў" (том 30, 1968 г. бб. 768-774), выдаванага Дасьледніцкай Асацыяцыяй Гуманітарных Навукаў Сучаснасьці.

Новы часапіс „Веча" выйшаў у Іст-Брансьвіку, штат Нью-Джэрзі. Рэдактар і выдавец — др. П. Маркоўскі. У звароце „Ад рэдакцыі" чытаем (захаваная мова й знакі прыпынку арыгіналу):

„Другая мэта: (першая чамусьці не падаецца — рэд. „Беларуса") Пакінуць для гісторыі нашага народу думкі і працу беларускай эміграцыі, якая із-за адсутнасьці беларускай дэмакратычнай прэсы, ня могуць быць зарэгістраванымі.

„Трэцьцяя мэта: Асабіста, хачу падзяліцца думкамі, дый даць такую магчымасьць іншым".

Першы нумар „Веча" выйшаў на 12 балонках. Матар'ял зьмешчаны ў ім пабеларуску й паангельску. Часапіс поўны граматычнае няпісьменнасьці (у вабедзьвюх мовах), бяссэнсіцы („Сотні прычын ёсьць віноўнымі такого непаразуменьня"?!) і палітычна-рэлігійнага фанатызму. Сваім зьместам і асноўным кірункам (там, дзе яго можна ўпяміць) найбліжэй стаіць да Хмараўскага „Голасу".

Арганізацыя беларуска-канадыйскае моладзі ў Мантрэалі ладзіць 9-га травеня сёлета ў парахвіяльнай залі сьв. Міхаіла „Маёвы вечар". Трэба спадзявацца, што вечар пройдзе весела й памысна для ўдзельнікаў вечара й ягоных арганізатараў ды што чытачы „Беларуса" ў вадным з наступных нумароў даведаюцца больш пра жыцьцё й грамадзкую дзейнасьць нашых мантрэальскіх суродзічаў.

Пра Натальлю Арсеньневу напісана ў газэце „Літаратура і мастацтва", але прамоўчана ў „Беларускай Савецкай Энцыкляпэдыі". Вячаслаў Рагойша, рэцэнзуючы ў „ЛіМ" (27 лютага, 1970 г.) першы том „БэлСЭ", між іншага, заўважыў: „сьвядомы пропуск некаторых зь вядомых імёнаў напрыклад Н. Арсеньневай — гэта звычайна невыкарыстаныя намі выгадныя пазыцыі на фронце тэй вострай ідэйнай барацьбы, якая вядзецца сягоньня паміж сьветам сацыялізму й капіталізму".

Новае квартальнае выданьне „Помнікі гісторыі і культуры Беларусі" мае пачаць выходзіць ад красавіка сёлета, паводля паведамленьня „Літаратуры і мастацтва" за 10. IV. 70. Квартальнік будзе органам Беларускага таварыства аховы помнікаў гісторыі й культуры. „Выданьне ставіць сабе за мэту, — паведамляе „ЛіМ", — актыўна садзейнічаць патрыятычнаму выхаваньню савецкіх людзей на гэраічным мінулым, на рэвалюцыйных, баявых і працоўных традыцыях народу, зь яго старонак павінна на поўны голас загаварыць культурная спадчына Беларусі — іх дойлідства і фальклёр, тэатр і літаратура, жывапіс і этнаграфія".

Пахвалу „раману-памфлету" Ільлі Гурскага „Чужы хлеб" (гл. „Беларус" № 154) рэцэнзэнт А. Слука („Літаратура і мастацтва", 10. IV. 70) закончыў гэтак: „Праўда, уважлівы чытач заўважыць у творы ілюстрацыйнасьць, павярхоўнасьць у паказе асобных сцэнаў і эпізодаў, поўную грубаватую знарочыстасьць мовы. Усё гэта зьніжае мастацкую вартасьць памфлету, стрымлівае баявы, наступальны дух жанру". Аж гэтулькі слоў, спатрабілася рэцэнзэнту, каб сказаць: прымітыўшчына.

Жыхарства БССР на 15. 1. 1970 г. (дзень перапісу) станавіла 9.003.000 жыхароў, г. зн. узрасло на 12% у параўнаньні з 1959 годам (тады было 8.056.000 жыхароў), паводля „Зьвязды" за 19. IV. 70.

Жыхарства суседніх з БССР прыбалтыйскіх рэспублікаў Літвы, Латвіі й Эстоніі узрасло адпаведна на 15% (цяпер 3 міліёны 129 тысяч чалавек), 13% (2 міліёны 365 тыс.), 13% (1 міліён 357 тыс), Украіны на 13% (47 міліёнаў 136 тыс.), РСФСР на 11% (130 міліёнаў 090 тыс), а па цэлым СССР узрасло на 16% (241 міліён 748 тыс.). Усіх жыхароў у цэлым сьвеце цяпер — 3 міліярды 600 міліёнаў чалавек.

Менск паводля ліку жыхароў — 916 тысячаў чалавек на 15. 1. 70 г. — знаходзіцца цяпер на адзінаццатым месцы ў СССР. Ад 1959 году жыхарства гораду павялічылася на 407 тыс. чалавек (80%). („Зьвязда", 19. IV. 70).

Лік Беларусаў у Аргентыне падаецца розны. Паводля першага тому „Беларускай Савецкай Энцыкляпэдыі" (глядзі часапіс „Беларусь", 1970, № 3, б. 26) у Аргентыне жыве „больш за 30 тысяч Беларусаў", якія ў пошуках работы й сродкаў да жыцьця выехалі, у васноўным з заходніх вобласьцяў Беларусі, да 1939 году".

Пагроза нацыяналізму сталася адной з галоўных тэмаў партыйных ідэолёгаў у БССР. На ўрачыстым паседжаньні ў Менску, прысьвечаным 100-годзьдзю Леніна, першы сакратар ЦК КПБ В. Машэраў у сваёй прамове („Зьвязда" 19. IV. 70) перасьцерагаў: „Дарэмныя спробы нацыяналістых, розных антысавецкіх „галасоў" і „падгалоскаў" падарваць дружбу народаў СССР, атруціць сьвядомасьць савецкіх людзей ядам нацыяналізму".

Цікава, што гэтыя „дарэмныя" спробы сталіся для партыі раптам гэткай актуальнай тэмай.

Папярэджаньне беларускім пісьменьнікам (зь перадавіцы „Літаратуры і мастацтва" за 10. IV. 1967 г.):

„Канечне, у ідэйнай барацьбе двух сьветаў антысавецкія радыястанцыі і выдавецтвы могуць выкарыстоўваць радкі з нашых мастацкіх твораў, якія войстра й зусім слушна закранаюць праблемныя пытаньні нашага жыцьця. У такіх выпадках мы ня можам кінуць літаратару папрок, што ён лье на млын антысаветызму. Але разумець, як могуць быць выкарыстаныя творы пісьменьніка, трэба. І з большай сілай адчуваць сваю адказнасьць перад сабой і грамадзтвам". (Тут „грамадзтва" чытай: „партыя".).

Між іншага, у тэй-жа перадавіцы даецца прызнаньне, што ёсьць, нажаль, і пісьменьнікі, якія лічаць, што грамадзкая праца (г. зн. прымусовы ўдзел у ўсялякіх агіткампаніях, у якія партыя піхае пісьменьнікаў — рэд. „Б") перашкаджае творчасьці".

Русыфікацыя дзяржаўнае эмблемы БССР. На выстаўцы савецкіх фатаграфіяў у Нью-Ёрку, што адбылася ў канцы сакавіка й напачатку красавіка сёлета, можна было пабачыць дзяржаўны гэрб БССР з напісам на ім „Пралетарыі ўсіх краин, яднайцеся!" Дробная гэта, пэўна-ж, русыфікацыйная памылка, але, будучы на дзяржаўным гэрбе, паказальная й сымбалічная. Русыфікацыя, як ракавая хвароба, празіць у ўсе клеткі бээсэсэраўскага арганізму...

Пагроза скасаваньня фікцыі дзяржаўна-прававаe сувэрэннасьці саюзных рэспублік — рэальная. Пра гэта сьветчыць, зьмешчаная ў нумары савецкага „Украінскага гістарычнага журналу" (№ 2. 1970, б. 143), вытрымка з рэцэнзіі на кніжку Ф. Гароўскага „Сацыяльна - палітычныя асновы росквіту ды зблізэньня сацыялістычных нацыяў у СССР". Рэцэнзэнты І. Дзюбко і Д. Лапаева пішуць: „Аўтар запярэчвае, што быццам ужо цяпер стварыліся ,ўмовы для поўнага дзяржаўна-прававаго зьліцьця нацыянальных рэспублікаў' (б. 171)".

Помнік-ансамбль Якубу Коласу, паводля паведамленьня радыястанцыі „Савецкая Беларусь" (23. III. 70), „пачаў узводзіцца на аднэй з цэнтральных плошчаў Менску, якая носіць імя народнага паэты Беларусі. На пастамэньце з мармуру ўзьвядзецца бронзавая статуя паэты, ахопленая глыбокім роздумам. Абапал на гранітных пляцоўках скульптурныя групы гэрояў ягоных твораў. Каля гэтых групаў над люстрам двух вазёраў сьхіляюцца бярозы, яліны, рабіны, вербы. Аўтар ансамбля — 62-гадовы народны мастак рэспублікі Азгур, ведамы ў Савецкім Саюзе й за рубяжом больш як пяцюстамі творамі. Ён яшчэ ў 20-ыя гады сустракаўся з Коласам і пасьля гэтага чатыры разы тварыў з натуры скульптурныя партрэты выдатнага літаратара".

„Паскорыўся працэс сьціраньня розьніцы паміж горадам і вёскаю ў Беларусі, — паведамляла нядаўна радыястанцыя „Савецкая Беларусь", паясьняючы, што „да такое думкі прыйшлі вучоныя-эканамісты. Сельскія жыхары рэспублікі, — казала далей радыястанцыя, — па ўзроўні дабрабыту, культурнабытавога абслугоўваньня й іншых выгодах жыцьця набліжаюцца да гарадзкіх".

Калі да гэткага высновау прыйшлі вучоныя-эканамісты й прапагандысты з „Савецкае Беларусі", дык шмат хто зь беларускіх савецкіх пісьменьнікаў якраз іншае думкі, пра што можна меркаваць з артыкулу ў „Літаратуры і мастацтве" за 17. III. 70 Міколы Гіля. Аўтар, інфармуючы пра паседжаньне Савету для справаў беларускае літаратуры пры Саюзе пісьменьнікаў СССР, сьцьвярджае, што на паседжаньні гэным адзін з прамоўцаў „папракаў маладых празаікаў за дробязнасьць тэмаў, боязь вялікіх праблемаў, гаварыў аб тым, што ў васобных іхных творах гучыць **незразумелае супрацьстаўленьне гораду й вёскі**".

Кніжка пра лёрда Керзана (Курзона), зь імём якога зьвязаная гісторыя ўстанаўленьня заходняе мяжы Беларусі ў 1919 і 1944 гадох, выйшла ў выдавецтве „Ўэйбрайт і Толлы". Кніжку напісаў Кэнэт Роўз. Яна завецца „Вышэйшая асоба: партрэт Керзана й ягонага асяродзьдзя ў позьняй віктарыянскай Ангельшчыне". Рэцэнзыю на кнігу гл. у „Бук Ўорлд", кніжнага дадатку да газэты „Ўошынгтон Пост" за 5. IV. 70.

АГУЛЬНЫ СХОД ПРЫХОДУ

У нядзелю 15 сакавіка адбыўся гадавы Агульны Сход Прыходу Божай Маці Жыровіцкай у Гайлэнд Парку, Нью Джэрзі. Як і заўсёды, тут гадавы Сход важная падзея ў жыцьці Парахвіі, у якой прымаюць актыўны ўдзел траха ўсе парахвіяне.

Сход вёў настаяцель Прыходу а. Васіль Кендыш. Справаздачы Царкоўнае Рады й Кантрольнае Камісіі паказалі плённую працу за мінулы год. Да асаблівых дасягненьняў Прыходу ў справаздачным годзе трэба залічыць прачытаньне малітвы а. Васілём у Кангрэсе ЗША ў сакавіку летась на ўгодкі Акту 25 Сакавіка. Вялікім здабыткам Прыходу было правядзеньне дарогі на Беларускім магільніку ў Іст Брансьвік ды ўпарадкаваньне даезду да магільніку. Усе звычайныя імпрэзы, як маёўкі, парахвіяльнае сьвята ды іншыя складаліся таксама на дзейнасьць Прыходу. Апрача гэтага, Прыход наведаў япіскап Навагарадзкі й Кліўлендзкі Андрэй, у гонар якога было зладжанае ўрачыстае прыняцьцё.

Сход разгледзеў прапановы працы на бягучы год ды зацьвердзіў адпаведны бюджэт. На жаданьне Сходу ўся Царкоўная Рада была пераабраная ў сваім дасюлешнім складзе яшчэ на адзін год: сп. Віктар Дубяга — старшыня, сп. сп. П. Кажура, М.Сільвановіч, А. Лысюк, У. Сьлюка (ён-жа й царкоўны стараста), М. Януш і В. Русак — сябры Рады.

ДА БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДЗТВА

Газэта „Беларус" выдаецца, як ведама, за грамадзкія грошы: падпісную плату, індывідуальныя ахвяры паасобных суродзічаў і датацыі беларускіх арганізацыяў. Адзін нумар газэты, улічваючы друк, паперу, клішы, паштовыя й адміністрацыйныя выдаткі, абыходзіцца ў сярэднім каля 500 даляраў. Тымчасам прыбыткі за першыя тры месяцы бягучага году, што падаюцца ў кажным нумары газэты за папярэдні месяц на апошняй бачыне пад загалоўкам „На Выдавецкі Фонд „Беларуса", складалі:

1. у студзені — 292.89 дал.,
2. у лютым — 285.50 дал.,
3. у сакавіку — 194.00 дал.

Гэткім парадкам, у першым квартале сёлетняга году прыбыткі пакрылі прыблізна палавіну выдаткаў на газэту. Другая-ж палавіна была пакрытая з надвышкі, што засталася ў рэдакцыйнай касе з канца леташняга году.

Але гэтая надвышка ўжо вычарпаная. У сувязі з гэтым, калі значна не павялічацца грашовыя прыплывы, пагражае хуткае спыненьне выходу газэты, што было-б вялікай і непрабачальнай нацыянальнай шкодай. Затым хочацца верыць, што нашае грамадзтва, заўсёды ахвярнае ў важных нацыянальных патрэбах, не дапусьціць да спыненьня выдаваньня „Беларуса".

Папярэднімі гадамі ў выпадках падобных крытычных сытуацыяў, мы зьвярталіся да нашых чытачоў індывідуальна зь лістамі, у якіх прасілі безадкладнай дапамогі, і нашыя людзі ў бальшыні пазытыўна адклікаліся на нашыя просьбы. Сёлета-ж індывідуальна зьвяртацца да кажнага Рэдакцыя ня мае тэхнічнае магчымасьці. Таму зьвяртаемся гэтта праз газэту да ўсіх: **памажыце, хто колькі можа, каб не памерла роднае друкаванае слова!**

Чэкі просім выпісваць на "BIELARUS" і высылаць на наступны паштовы адрыс Рэдакцыі:

"BIELARUS"
P. O. Box 109
Jamaica, N. Y. 11431

Рэдакцыя „Беларуса"

НАВЕДАНЬНЕ ЦАРКВЫ ВУЧНЯМІ СЯРЭДНЯЯ ШКОЛЫ

15 лютага Царкву Жыровіцкае Божае Маці ў Гайлэнд Парку, Нью Джэрзі, наведала група вучаніцаў сярэдняй школы із сваімі настаўнікамі. Сяброўкі гэтае групы — удзельніцы дыскусійнага гуртка пры япіскапскай царкве Хрыста ў Нью Брансьвіку.

Вучаніцы й настаўнікі былі захопленыя прыгожасьцяй праваслаўнай службы. Пасьля службы настаяцель Прыходу а. Васіль Кендыш меў гутарку з гасьцямі ды адказваў на пытаньні аб праваслаўнай царкве наагул ды аб БАПЦаркве. Гутарка часта зводзілася на тэму гісторыі беларускага народу. Госьці прасілі, каб моладзь, што належыць да нашай царквы, наведала іхную царкву ў Нью Брансьвіку.

ПАМАЖЫЦЕ ВЫДАЦЬ БІБЛІЮ

За сем год Д-р Ян Станкевіч і Д-р Масей Гітлін пераклалі на беларускую мову Біблію (першы пераклаў, а другі праверыў паводля тэксту арыгіналу). У 1963 г. на зьезьдзе ў Амэрыканскім Біблійным Таварыстве пераклад Біблії быў аднагалосна прыняты да выданьня.

Нажаль, дагэтуль беларуская Біблія ня выдрукаваная. Канчальны адказ Брытанскага й Заграмнічнага Біблійнага Таварыства быў, што гэтае Таварыства выдасьць нашую Біблію, калі мы паможам яму на друк Біблії сумаю 25.000 даляраў. Прычына тая, што ў Беларусі забаронена выдаваць Біблії; значыцца, нельга спадзявацца, што Біблія распрадасца. Заразом Брытанскае й Заграмнічнае Біблійнае Таварыства дае нам сваё дабраславенства на выданьне нашае Біблії.

Ня маючы грошы, мы не маглі служыць згаданаму Таварыству меванавай і навет меншай сумай.

Затым даводзіцца нам самым выдаваць беларускую Біблію, выдаваць супольнымі сіламі ўсім, каму дорага справа спасеньня душ і маральнасьці беларускага народу. А народ гэты адчувае вялізарную патрэбу ў Сьвятым Пісьме роднай мовы.

Кошт выданьня Біблії залежыць ад колькасьці друкаваных экзэмпляроў. Зь нястачы мы можам першае выданьне Біблії зрабіць у мінімальнай колькасьці — у ліку 1.000 экзэмпляроў. Тады ўвесь кошт выданьня (складаньне, папера, друк і аправа) абыйдзецца каля 16.000 даляраў. Як першае выданьне разыйдзецца, тады можна будзе рабіць другое выданьне фатаграфічным спосабам зь першага, на што патрэбна будзе каля паловы кошту першага выданьня ў тэй самай колькасьці. Захаваўшы матрыцы з другога выданьня, можна рабіць выданьне трэйцяе коштам каля аднае дзясятае часьці выданьня першага ў тае самае колькасьці.

Па сьмерці Д-ра Масея Гітліна летась у студзені, справу выданьня нашае Біблії пераняло місыйнае таварыства Жыдоў Хрысьціян (Messianic Message), у каторым задзіночыўшыся дзеці й прыяцелі Сьв. Пам. Д-ра Масея Гітліна.

З часам выясьнілася, што Messianic Message зможа даць грошы толькі на палову коштаў выданьня Біблії ў ліку тысячы экзэмпляроў. Затым арганізаваўся наш Камітэт, каб зьбіраць грошы на другую палову коштаў выданьня Біблії (каля 8 тысячаў даляраў). Часьць Біблії коштам нашага Камітэту ўжо друкуецца ў Нью Ёрку. Па выдрукуваньню нашае часьці і часьці Messianic Message абедзьве часьці будуць сшыты разам, і будзе цэлая Біблія.

Наш Камітэт і Messianic Message дзеюць з тэй самай мэтаю, ня супаруючы між сабою.

Мы спадзяемся, што нашае зьвярненьне да Вас ня будзе голасам гукаючага на пустыні. Калі ласка, хто колькі можа прысылайце свае дары на адрыс скарбніка Камітэту: Mr. V. Stankievich, 275 Genovieve Ave., Hawthorne, N. J. 07506.

Наказуем, што паводля кантракту з друкарняю мы плацім ёй адзінаццаць дал. 50 цэнтаў за кажную друкаваную бачыну (складаньне, папера, друк, але без аправы) шрыфтам № 9 (такі шрыфт, як украінскае Біблії 1962 г.). Цана аправы 1 дал. 10 ц. за экзэмпляр.

Беларускі Камітэт дзеля выданьня Біблії

БЕЛАРУСКІ КАМІТЭТ ВЫДАНЬНЯ БІБЛІІ

гэтым квітуе атрыманыя ім дары на друкаваньне Біблії. Падаравалі: 1. Ян і Марыя Станкевічы — 1,020 дал., 2. Вячаслаў Станкевіч — 200 дал., 3. В. Лукашэвіч — 50 дал., 4. Аўген Вярбіцкі — 50 дал., 5. Уладзімер Набагез — 40 дал., 6. Пастар Данель Шэйда — 20 дал., 7. Міхал Белямук — 20 дал., 8. Н. Сьнежка — 10 дал. **Разам — 1,410 дал.**

Усім вялікі дзякуй ад Камітэту і ўсіх патрабуючых Біблії. Просім іншых адгукнуцца. Выдана: Задатак Друкарні —1,000 дал., адвакату за прыгатоўку кантракту з Друкарняй — 20 дал. **Усяго выдана — 1,020 дал.** Біблія друкуецца.

СЯМЕЙНАЯ ХРОНІКА

***

У суботу 7 лютага адбыўся ў царкве Жыровіцкае Божае Маці ў Гайлэнд Парку шлюб спадарычні Ганны Стомы із сп. Андрэем Лёгам. Шлюб даваў настаяцель Прыходу а. Васіль Кендыш. Пасьля шлюбу адбылося прыняцьцё для гасьцей у Прынстон Каўнты Кляб.

Пасьля вясельля маладыя выехалі ў павясельнае падарожжа на Баготы. Сп-ня Ганна Стома была актыўнай удзельніцай Згуртаваньня Беларускае Моладзі. Яна скончыла аддзел палітычных навукаў у мясцовым Даглас Каледжы, а Андрэй Лёг мае закончаны Джуньёр Трэнтон Каледж. Маладыя пасяліліся ў Трэнтане, Нью Джэрзі, дзе абое працуюць у штатавай адміністрацыі.

***

25 студзеня сёлета Ганна Кажура, дачка сп-ва Пётры й Марыі Кажураў, з Гайлэнд Парку, Нью Джэрзі, выйшла замуж за сп. Джорджа Брукса, сына Джорджа Брукса старэйшага. Сп-ня Ганна Брукс, пасьля заканчэньня сярэдняй школы, праходзіла сакратарскі курс і апошнім часам працавала ў Брокарскай кампаніі Вальстон у Нью Брансьвіку.

***

НА ВЫДАВЕЦКІ ФОНД "БЕЛАРУСА"

За апошні месяц (ад справаздачы ў папярэднім нумары газэты) паступілі ў касу нашае газэты падпіска й наступныя ахвяры на Выдавецкі Фонд „Беларуса":

1. БАЗА ў Нью Джэрзі за абвестку	$ 25.00
2. М. В. у Чыкага	20.00
3. БАЗА ў Нью Джэрзі за клішэ	10.00
4. П. Мірановіч	10.00
5. У. Дутка	10.00
6. Уладыка Андрэй за клішэ	10.00
7. Е. Кудасаў	6.00
8. М. Калядка	6.00
9. В. Міленцэвіч (Аўстралія)	6.00
10. П. Трысмакоў (Аўстралія)	6.00
11. А. Бжэнк	6.00
12. П. Орса	6.00
13. П. Нэдвэл	6.00
БЕЛАРУСЫ КАНАДЫ	
14. Д-р Р. і В. Жук-Грышкевічы	40.00
15. Я. Хрэноўскі	10.00
16. А. Каваль	6.00
17. М. Пракопчык	6.00
18. Клюб „Пагоня" за абвестку	5.00
Усяго разам:	**$ 194.00**

Усім тым, што прыслалі грошы, Рэдакцыйнага Калегія „Беларуса" выказвае шчырае беларускае дзякуй!